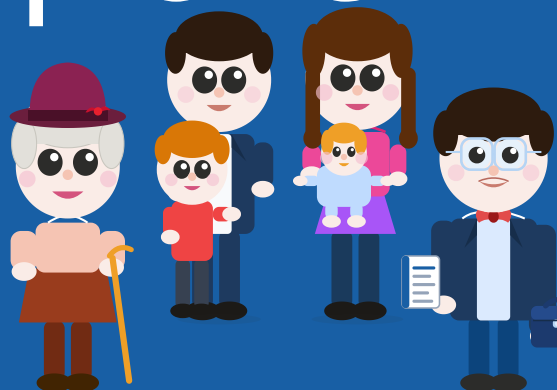

Информационен бюлетин на НОИ

Брой 3 · 2026 · Година XXVI

www.nssi.bg

В ТОЗИ БРОЙ

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

356 079

служебно преизчислени пенсии от 1
април 2026 г.

стр. 3

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

38 817

пенсионери с пенсия или добавка от
Учителския пенсионен фонд

стр. 16

НА ФОКУС

70 015

пенсионери в област Кърджали към
септември 2026 г.

стр. 28

ЧУЖД ОПИТ

5 институции

дигитални услуги, ориентирани към
потребителя

стр. 42

3

СЪДЪРЖАНИЕ

Съдържание

СЪДЪРЖАНИЕ НА БРОЯ**ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ**

Преизчисляване на пенсиите на работещите пенсионери през 2026 г. –
същност на процеса и динамика на резултатите **стр. 3**

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Динамика на основните показатели за пенсиите и добавките, изплащани от
Учителския пенсионен фонд за периода 2020-2025 г. **стр. 16**

НА ФОКУС

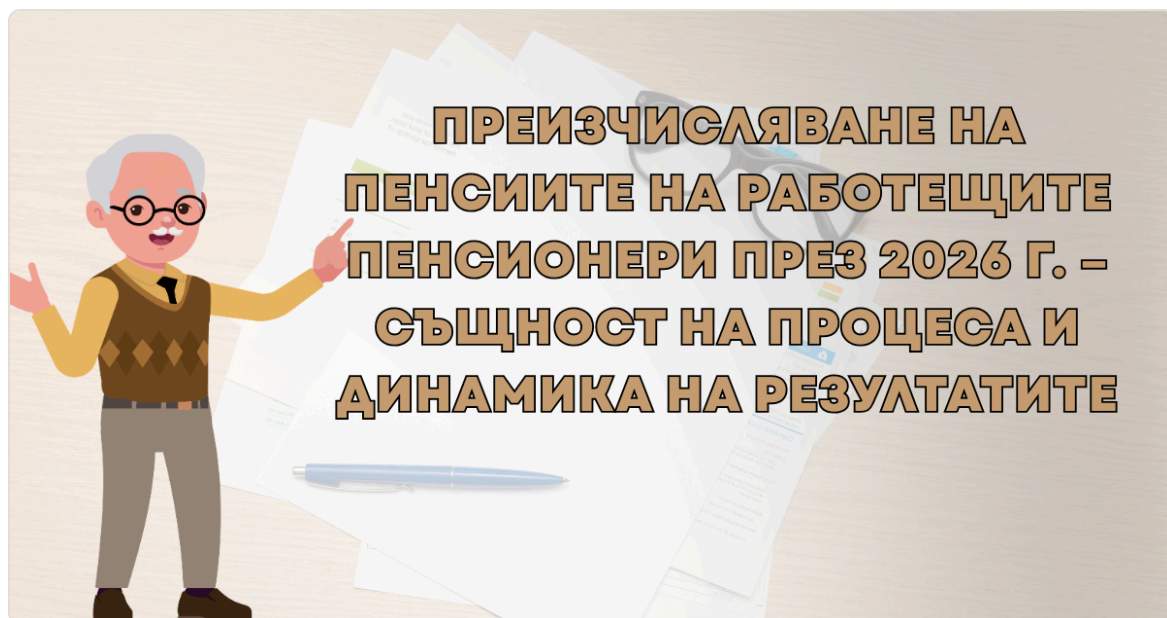
Опитите за злоупотреба с осигурителни права трудно могат да заблудят
експертния поглед на служителите на НОИ в Кърджали **стр. 28**

ЧУЖД ОПИТ

Предоставяне на ориентирани към потребителя услуги чрез цялостен
дигитален редизайн **стр. 42**

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

Същност на преизчисляването

Ежегодното преизчисляване на пенсиите, свързани с трудова дейност на продължилите да работят пенсионери, се извършва от Националния осигурителен институт (НОИ) чрез създадения като противоепидемична мярка през 2020 г. механизъм. Поради положителния ефект, който предизвика в обществото, а именно – трайно облекчаване на административната тежест за лицата, този механизъм, регламентиран нормативно, продължава да действа в социално-осигурителното законодателство. Ежегодното преизчисляване на пенсиите за трудова дейност отчита новопридобития осигурителен стаж, както и съответния осигурителен доход, в периодите след отпускане на пенсията или след последното ѝ преизчисляване. За положения от пенсионерите допълнителен осигурителен стаж е създадена възможност за преизчисляване на пенсията както въз основа на придобития допълнителен осигурителен стаж, така и с включването на съответния осигурителен доход за този допълнителен стаж. В резултат на преизчисляването не се определя нова пенсия, а само нов размер на получаваната такава.

Пенсиите, свързани с трудова дейност, които подлежат на преизчисляване са:

- пенсиите за осигурителен стаж и възраст
- пенсиите за инвалидност поради общо заболяване
- пенсиите за трудова злополука или професионална болест.

Пенсиите за трудова дейност могат да се преизчисляват с придобития допълнителен осигурителен стаж по два начина:

- **служебно** - с допълнително придобития от пенсионера осигурителен стаж за периода след отпускането, съответно - след последното преизчисляване на пенсията;
- **по заявление на пенсионера** - с допълнително придобития осигурителен стаж и осигурителен доход за периода след отпускането, съответно - след последното преизчисляване на пенсията.

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

Служебното преизчисляване се извършва автоматично и Националният осигурителен институт преизчислява пенсиите на работещите пенсионери, като отчита само допълнителния осигурителен стаж, придобит след пенсионирането им.

За служебното преизчисляване на трудовите пенсии на работещите пенсионери не е необходимо пенсионерите да подават заявления.

За да бъде включена дадена пенсия в механизма за служебно преизчисляване, е необходимо пенсионерът да е придобил осигурителен стаж през предходната календарна година, както и преди датата на служебното преизчисляване да не е подавал заявление за преизчисляване на пенсията с допълнително придобития след пенсионирането осигурителен стаж и осигурителен доход. В случай че има подадено заявление, то се изпълнява с приоритет.

Служебното преизчисляване се извършва, считано от 1 април на съответната година, като се вземат предвид данните за осигурителния стаж на лицата, подавани от осигурителите, а за самоосигуряващите се лица - данните за внесените от тях осигурителни вноски. Тези данни се отнасят за времето до 31 декември включително на предходната календарна година и са налични в информационната система на Националния осигурителен институт към 1 март на годината, в която се извършва преизчисляването.

Преизчисляването на пенсиите се извършва по реда на разпоредбите в Кодекса за социално осигуряване (КСО), регламентиращи начините за изчисляване на различните видове пенсии за трудова дейност. При преизчисляването на пенсията се взема предвид средномесечният осигурителен доход за страната за 12 календарни месеца преди месеца на първото ѝ отпускане, а за пенсия, отпусната до 1 януари 2000 г. - средномесечният осигурителен доход за страната за 2007 г., след което полученият размер се осъвременява, преизчислява и индексира съобразно нормативната уредба, действаща след датата на отпускане на пенсията. За пенсиите за осигурителен стаж и възраст се прилага правилото, че при преизчисляването осигурителният стаж, положен след 31 декември 2010 г. при условията на първа или втора категория труд, не се превръща по реда на чл. 104 от КСО към осигурителен стаж от трета категория труд с по-голяма продължителност от календарната.

Когато преди датата на служебното преизчисляване на пенсията от 1 април пенсионерът е подал заявление за преизчисляване на пенсията му с допълнително придобития от него след пенсионирането осигурителен стаж и осигурителен доход, пенсията му не подлежи на служебно преизчисляване.

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

Разпорежданията, с които се извършва служебното преизчисляване на пенсията, се връчват при поискване на лицето и срокът за обжалването им тече от датата на връчването. Същите са достъпни и през Единния портал за електронни услуги на НОИ (ЕПЕУ), като достъпът до него се осъществява чрез средствата за електронна идентификация - ПИК на НОИ, ПИК на НАП и всички видове квалифицирани електронни подписи (КЕП).

Срокът за произнасяне на длъжностното лице по пенсионното осигуряване в териториалните поделения на НОИ във връзка със служебното преизчисляване на пенсиите е четиримесечен, като същият започва да тече от първи април на годината, в която се извършва преизчисляването.

Служебно преизчисляване на пенсиите през 2026 г.

Служебното преизчисляване на пенсиите с допълнително придобития осигурителен стаж от лицата, считано от 1 април 2026 г., се извърши въз основа на данните, постъпили от осигурителите и самоосигуряващите се лица за времето до 31 декември 2025 г. и налични в информационната система и регистрите на НОИ към 1 март 2026 г.

Броят на служебно преизчислените пенсии от 1 април 2026 г. възлиза на 356 079, като се отчита намаление със 7622 пенсии спрямо служебно преизчислените пенсии през предходната 2025 г., когато са били 363 701.

СЛУЖЕБНО ПРЕИЗЧИСЛЯВАНЕ 2026 Г. – НАКРАТКО**СЛУЖЕБНО
ПРЕИЗЧИСЛЕНИ****356 079**

пенсии от 1 април 2026 г.

СПРЯМО 2025 Г.**-7 622**пенсии по-малко (363 701
през 2025 г.)**ЗА ПЪРВИ ПЪТ****79 781**лица със служебно
преизчислена пенсия за
първи път

Разпределен по видове и в зависимост от компетентното териториално поделение на НОИ (ТП на НОИ), броят на служебно преизчислените пенсии е представен в таблица №1, а таблица №2 съдържа сравнителна информация за служебно преизчислените пенсии в последните три години.

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

Таблица № 1. Брой преизчислени трудови пенсии от 1 април 2026 г. (по вид на пенсията и по ТП на НОИ)

Териториално поделение на НОИ	Пенсии за осигурителен стаж и възраст	Пенсии за инвалидност поради общо заболяване	Пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест	Общо
БЛАГОЕВГРАД	10 463	5 768	31	16 262
БУРГАС	12 023	5 417	36	17 476
ВАРНА	14 338	7 372	67	21 777
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	7 189	4 100	43	11 332
ВИДИН	2 823	1 882	5	4 710
ВРАЦА	5 161	5 626	26	10 813
ГАБРОВО	4 868	3 899	33	8 800
КЪРДЖАЛИ	3 245	3 469	10	6 724
КЮСТЕНДИЛ	4 995	2 522	13	7 530
ЛОВЕЧ	4 537	2 887	31	7 455
МОНТАНА	3 176	2 536	14	5 726
ПАЗАРДЖИК	8 319	5 061	47	13 427
ПЕРНИК	4 619	3 266	32	7 917
ПЛЕВЕН	9 375	5 623	41	15 039
ПЛОВДИВ	20 162	10 994	60	31 216
РАЗГРАД	21 111	2 374	18	4 503
РУСЕ	6 796	3 507	31	10 334
СИЛИСТРА	2 360	3 101	8	5 469
СЛИВЕН	5 289	2 271	18	7 578
СМОЛЯН	3 568	1 744	19	5 331
СОФИЯ ГРАД	42 865	28 821	98	71 784
СОФИЯ ОБЛАСТ	8 852	5 583	56	14 491
СТАРА ЗАГОРА	10 726	4 697	49	15 472
ДОБРИЧ	5 295	2 835	18	8 148
ТЪРГОВИЩЕ	1 989	1 515	10	3 514
ХАСКОВО	6 954	3 714	19	10 687
ШУМЕН	4 327	2 494	21	6 842
ЯМБОЛ	4 036	1 523	15	5 574
ТУРЦИЯ	5	0	0	5
Дирекция ЕРМД	124	19	0	143
ОБЩО	220 590	134 620	869	356 079

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

Таблица №2: Брой преизчислени трудови пенсии от 1 април 2024 г., от 1 април 2025 г. и от 1 април 2026 г. (по вид на пенсията и по ТП на НОИ)

ТП на НОИ	Пенсии за осигурителен стаж и възраст			Пенсии за инвалидност поради общо заболяване			Пенсии за труд. злополука или професионална болест		
Година на преизчисляване	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.
БЛАГОЕВГРАД	10 420	10 743	10 463	4 511	5 210	5 768	28	33	31
БУРГАС	13 234	13 129	12 023	4 355	5 035	5 417	45	34	36
ВАРНА	15 117	15 033	14 338	6 276	6 741	7 372	75	69	67
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	7 755	7 510	7 189	3 387	3 814	4 100	52	50	43
ВИДИН	3 178	3 199	2 823	1 658	1 862	1 882	4	5	5
ВРАЦА	5 176	5 416	5 161	5 066	5 773	5 626	36	33	26
ГАБРОВО	5 416	5 234	4 868	3 405	3 812	3 899	34	33	33
КЪРДЖАЛИ	4 092	4 046	3 245	2 340	2 706	3 469	16	13	10
КЮСТЕНДИЛ	5 323	5 379	4 995	2 299	2 496	2 522	16	13	13
ЛОВЕЧ	4 835	4 788	4 537	2 620	2 869	2 887	32	31	31
МОНТАНА	3 560	3 598	3 176	2 303	2 456	2 536	16	14	14
ПАЗАРДЖИК	8 321	8 458	8 319	4 369	4 748	5 061	49	50	47
ПЕРНИК	5 042	5 017	4 619	2 897	3 261	3 266	40	40	32
ПЛЕВЕН	9 758	9 758	9 375	4 827	5 381	5 623	49	44	41
ПЛОВДИВ	21 532	21 336	20 162	8 983	10 325	10 994	64	63	60
РАЗГРАД	2 330	2 330	2 111	2 180	2 428	2 374	18	20	18
РУСЕ	7 250	7 322	6 796	2 808	3 023	3 507	28	30	31
СИЛИСТРА	2 447	2 548	2 360	2 783	3 199	3 101	13	14	8
СЛИВЕН	5 757	5 757	5 289	2 109	2 199	2 271	23	21	18
СМОЛЯН	3 799	3 785	3 568	1 429	1 563	1 744	17	17	19
СОФИЯ ГРАД	43 717	44 054	42 865	25 730	28 549	28 821	97	100	98
СОФИЯ ОБЛАСТ	8 955	9 138	8 852	4 872	5 437	5 583	58	59	56
СТАРА ЗАГОРА	11 754	11 471	10 726	4 173	4 471	4 697	64	60	49
ДОБРИЧ	5 811	5 701	5 295	2 459	2 598	2 835	22	20	18
ТЪРГОВИЩЕ	2 334	2 359	1 989	1 289	1 500	1 515	8	8	10
ХАСКОВО	7 645	7 659	6 954	3 277	3 525	3 714	22	19	19
ШУМЕН	4 556	4 573	4 327	1 965	2 214	2 494	22	23	21
ЯМБОЛ	4 753	4 602	4 036	1 351	1 461	1 523	14	13	15
ТУРЦИЯ	5	6	5	1	0	0	0	0	0
Дирекция ЕРМД	139	136	124	23	31	19	0	0	0
ОБЩО	234 011	234 085	220 590	115 745	128 687	134 620	962	929	869

Общият брой преизчислени пенсии **за осигурителен стаж и възраст** през 2026 г. е 220 590, като намалението в сравнение с предходната година е с 13 495 (през 2025 г. броят им е бил 234 085). Налице е чувствително намаление на броя преизчислени пенсии от този вид през последната година (около 5,8%).

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

Запазва се тенденцията на нарастване на броя на преизчислените пенсии **за инвалидност поради общо заболяване**, като през тази година те са 134 620. Това показва увеличение с 5933 спрямо 2025 г., когато те са били 128 687.

Делът на пенсиите за инвалидност поради общо заболяване спрямо общия брой преизчислени пенсии продължава да нараства – от 33% през 2024 г., през 35% през 2025 г. до 37,8% през 2026 г. Най-голям ръст в броя преизчислени пенсии за инвалидност поради общо заболяване има в ТП на НОИ – София-град, където за последните три години те са нараснали номинално с 3091 или с около 12%. Съществено увеличение се наблюдава и в териториалните поделения на НОИ в Пловдив, Варна, Бургас, Благоевград, София-област, Кърджали и Пазарджик. Броят на преизчислените пенсии от този вид е със стабилен растеж почти във всички териториални поделения.

Намаление продължава да има единствено при пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест, като през 2025 г. и 2026 г. техният брой е съответно 929 и 869, а спрямо 2024 г., когато броят им е 962, е налице намаление с над 9%.

Таблица № 3: Общ брой преизчислени трудови пенсии по ТП на НОИ

ОБЩ БРОЙ ПРЕИЗЧИСЛЕНИ ТРУДОВИ ПЕНСИИ							
ТП на НОИ	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
БЛАГОЕВГРАД	10 881	12 048	14 131	14 399	14 959	15 986	16 262
БУРГАС	13 273	15 070	17 637	17 246	17 634	18 198	17 476
ВАРНА	14 349	18 252	21 203	21 122	21 468	21 843	21 777
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	9 285	10 040	11 161	10 841	11 194	11 374	11 332
ВИДИН	3 583	3 537	4 614	4 378	4 840	5 066	4 710
ВРАЦА	6 883	7 692	9 319	9 419	10 278	11 222	10 813
ГАБРОВО	6 061	7 501	8 436	8 492	8 855	9 079	8 800
КЪРДЖАЛИ	3 774	4 430	5 991	5 778	6 448	6 765	6 724
КЮСТЕНДИЛ	5 065	6 030	7 252	7 129	7 638	7 888	7 530
ЛОВЕЧ	5 096	6 166	7 237	7 117	7 487	7 688	7 455
МОНТАНА	3 938	4 403	5 602	5 327	5 879	6 068	5 726
ПАЗАРДЖИК	7 852	10 126	11 760	11 992	12 739	13 256	13 427
ПЕРНИК	5 396	6 606	7 506	7 478	7 979	8 318	7 917
ПЛЕВЕН	8 975	11 581	13 646	13 698	14 634	15 183	15 039
ПЛОВДИВ	19 180	25 913	29 859	29 694	30 579	31 724	31 216
РАЗГРАД	4 104	4 379	4 746	4 437	4 528	4 778	4 503
РУСЕ	6 358	8 606	10 271	9 857	10 086	10 375	10 334
СИЛИСТРА	4 630	4 558	5 271	5 008	5 243	5 761	5 469
СЛИВЕН	5 568	6 617	7 664	7 428	7 889	7 977	7 578

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

ОБЩ БРОЙ ПРЕИЗЧИСЛЕНИ ТРУДОВИ ПЕНСИИ							
ТП на НОИ	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
СМОЛЯН	4 083	4 129	5 214	5 006	5 245	5 365	5 331
СОФИЯ ГРАД	44 101	60 998	67 342	66 808	69 544	72 703	71 784
СОФИЯ ОБЛАСТ	9 759	11 030	12 525	12 896	13 885	14 634	14 491
СТАРА ЗАГОРА	10 989	14 428	16 226	15 748	15 991	16 002	15 472
ДОБРИЧ	5 913	6 848	8 352	8 181	8 292	8 319	8 148
ТЪРГОВИЩЕ	3 424	3 146	3 662	3 431	3 631	3 867	3 514
ХАСКОВО	6 486	8 523	10 628	10 317	10 944	11 203	10 687
ШУМЕН	4 180	5 854	7 040	6 548	6 543	6 810	6 842
ЯМБОЛ	4 491	5 482	6 447	6 015	6 118	6 076	5 574
ТУРЦИЯ	5	5	5	6	6	6	5
Дирекция ЕРМД	4	72	133	136	162	167	143
ОБЩО	237 686	294 065	340 880	335 932	350 718	363 701	356 079

В таблица № 3 е представен отчетеният през миналата година ръст на общия брой преизчислени пенсии, който от 335 932 през 2023 г. достига до 363 701 през 2025 г. Номиналното увеличение за последните три години е с 27 769 (+8,27%). Както се вижда, през настоящата година тенденцията се обръща, като се забелязва спад в броя на преизчислените пенсии. Те намаляват с 7622 (-2,1%) спрямо година по-рано и достигат до 356 079.

ОБЩ БРОЙ ПРЕИЗЧИСЛЕНИ ПЕНСИИ ПО ГОДИНИ

Сред офисите в големите областни градове, които са лидери по брой преизчислени пенсии, са териториално поделение на НОИ – София-град (71 784), следвано от поделенията в Пловдив (31 216), Варна (21 777) и Бургас (17 476). По процентно нарастване на броя на преизчислените пенсии през 2026 г. спрямо 2021 г. на първо място е ТП на НОИ – Кърджали (+51,8%), следвано от териториалното поделение във Враца (+40,6%) и това в Благоевград (+35%). Това са стойности над средния процент увеличение за страната.

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

За периода 2021-2026 г. се наблюдава по-слабо нарастване в броя преизчислени трудови пенсии в териториалните поделения на НОИ във Варна (+19,3%) и София-град (+17,7%). Най-слабо е увеличението в Стара Загора (+7,2%), Разград (+2,8%) и Ямбол (+1,7%).

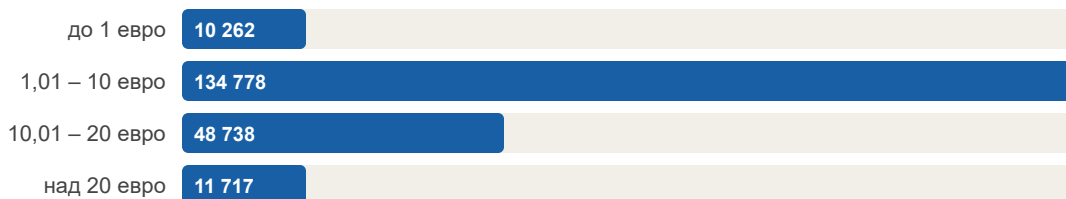
Териториалните поделения на НОИ с най-малък брой служебно преизчислени пенсии през 2026 г. са тези в Силистра (5469), Видин (4710), Разград (4503) и Търговище (3514).

Отражение на служебното преизчисляване върху месечния размер на пенсиите

Месечният размер на преизчислените пенсии през 2026 г. се е увеличил средно с 9,03 евро (при 16,36 лв. през 2025 г.) за пенсиите за осигурителен стаж и възраст, с 5,12 евро (при 9 лв. през 2025 г.) за пенсиите за инвалидност поради общо заболяване и с 9,04 евро (при 13,12 лв. през 2025 г.) за пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест.

Най-голямо нарастване в абсолютна стойност от 184,55 евро е отчетено при определения месечен размер на пенсия за осигурителен стаж и възраст. При пенсиите за инвалидност поради общо заболяване най-високото увеличение на месечния размер е със 149,14 евро, а при пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест – с 59,24 евро.

Съобразно ръста на увеличението на месечния размер на получаваната пенсия се наблюдава следното: от всички преизчислени пенсии през 2026 г., при които е отчетено нарастване в месечния размер, най-голям е дялът на трудовите пенсии с увеличение на месечния размер между 1,01 евро и 10 евро (134 778 преизчислени пенсии), следван от групата с увеличение на месечния размер между 10,01 евро и 20 евро (48 738). Увеличение над 20 евро е отчетено при 11 717 преизчислени пенсии или 13,69% от общия брой преизчислени трудови пенсии. Не е много висок (10 262) броят на пенсиите, за които увеличението на месечния размер е до 1 евро.

ПРЕИЗЧИСЛЕНИ ПЕНСИИ ПО РАЗМЕР НА УВЕЛИЧЕНИЕТО НА МЕСЕЧНИЯ РАЗМЕР

По отношение на продължителността на зачетения допълнително положен осигурителен стаж, както и през предходната година, най-голям е броят на пенсионерите (162 358), при които е зачетен допълнителен осигурителен стаж от 1 месец до 12 месеца след отпускането на

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

пенсията, съответно - след последното ѝ преизчисляване. Остава относително висок дялът на пенсионерите, на които служебно е зачетен допълнително положен осигурителен стаж между 1 и 5 години (134 645). Намалял е броят на пенсионерите, на които е зачетен стаж под 1 месец (17 915 през 2026 г. срещу 31 412 година по-рано).

В зависимост от началната дата на пенсиите се отчита най-голям брой служебно преизчислени пенсии с дати на отпускане между 2021 г. и 2025 г. (181 652), следвани от пенсиите с дати на отпускане между 2015 г. и 2020 г. (85 391). Най-малък е броят на служебно преизчислените пенсии, отпуснати преди 2000 г. – 10 160, като и техният брой продължава да намалява (през предходната година той е 12 379).

Броят на лицата, чиито пенсии са служебно преизчислени за първи път, считано от 1 април 2026 г., е 79 781.

Преизчисление на пенсиите по заявление на пенсионера

Освен служебно (от 1 април всяка година), пенсиите на работещите пенсионери, които получават пенсии за трудова дейност (пенсии за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност поради общо заболяване и за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест), могат да се преизчисляват и по заявление на самия пенсионер. За този вид преизчисляване на пенсията пенсионерът подава еднократно заявление, което има действие през следващите години. Пенсията се преизчислява от първо число на месеца, следващ месеца на подаване на заявлението, както и от същата дата на всяка следваща календарна година, докато за лицето постъпват данни за осигуряването му.

За да бъде включена една пенсия в съвкупността от пенсии, подлежащи на ежегодно преизчисляване, е необходимо да са изпълнени следните условия:

- пенсионерът да има придобит осигурителен стаж и осигурителен доход след пенсионирането, съответно - след последното преизчисляване на пенсията му;
- пенсионерът да е подал заявление с искане за преизчисляване на пенсията му с осигурителен стаж и осигурителен доход.

Основни параметри на преизчисляване на пенсиите по заявление на пенсионерите

При този вид преизчисляване на пенсията се определя нов индивидуален коефициент, като се включва както допълнително придобитият от пенсионера осигурителен стаж, положен след пенсионирането, съответно - след последното преизчисляване на пенсията му, така и осигурителният му доход за този осигурителен стаж. По този начин се изчислява и нов размер

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

на пенсията. Когато новият индивидуален коефициент е по-нисък от определения преди преизчисляването на пенсията, новият размер на пенсията се определя само въз основа на данните за допълнително придобития осигурителен стаж от пенсионера. Когато новият индивидуален коефициент е по-висок от определения преди преизчисляването на пенсията, новият по-висок размер на пенсията се определя и с придобития осигурителен доход от лицето след пенсионирането.

За преизчисляване на пенсията с придобитите след пенсионирането осигурителен стаж и осигурителен доход работещите пенсионери подават заявления в териториалните поделения на НОИ в свободен текст или по утвърден от управителя на НОИ образец (обр. УП-28). Заявлението за ежегодно преизчисляване на пенсията на едно лице с допълнително придобития осигурителен стаж и осигурителен доход след пенсионирането може да бъде подадено и едновременно със заявлението за отпускане на пенсията.

В годината на подаване на заявлението пенсиите се преизчисляват от първо число на месеца, следващ месеца на подаването му, както и от същата дата през всяка следваща календарна година. В случаите, когато едновременно със заявлението за отпускане на пенсия е подадено и заявление обр. УП-28, първото преизчисляване на новоотпуснатата пенсия се извършва през следващата календарна година от първо число на месеца, следващ календарния месец, в който е било подадено заявлението.

Преизчисляването на пенсиите по този ред също се извършва веднъж в една календарна година.

Осигурителният стаж и осигурителният доход се зачитат въз основа на данните, които са налични в информационните системи на НОИ, а за самоосигуряващите се лица – на данните за внесените осигурителни вноски, които се отнасят за времето до края на месеца, предхождащ датата на преизчисляването, и са налични в информационната система и регистрите на института.

Срокът за произнасяне на длъжностното лице по пенсионното осигуряване във връзка с преизчисляване на пенсиите по заявление на пенсионерите е четиримесечен и започва да тече от:

Датата на подаване на заявлението - в
годината на подаването му

Датата, считано от която се
преизчислява пенсията - първо число на
същия месец, в който е извършено
предходното преизчисляване

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

Ако към датата на преизчисляването липсват данни за допълнително придобит осигурителен стаж и доход след отпускането, съответно - след последното преизчисляване на пенсията, длъжностното лице по пенсионното осигуряване постановява разпореждане за отказ за преизчисляване на пенсията. В такъв случай подаденото от пенсионера заявление за ежегодно преизчисляване на пенсията му губи действието си и пенсията не подлежи на този вид преизчисляване през следващите календарни години, освен ако пенсионерът не подаде отново заявление при наличие на нов осигурителен стаж и осигурителен доход, придобит след пенсионирането.

Когато е постановен отказ за преизчисляване на пенсията по посочения ред, но в следваща календарна година пенсионерът придобие допълнителен осигурителен стаж, пенсията подлежи на служебно преизчисляване от 1 април само въз основа на придобития осигурителен стаж.

Таблица №4. Преизчисляване на пенсиите през 2026 г. (по месеци) с придобит осигурителен стаж и осигурителен доход по ТП на НОИ (по данни към месец септември 2026 г.)

ТП на НОИ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	ОБЩО
	преизчислени						подлежащи на преизчисляване						
БЛАГОЕВГРАД	246	384	360	348	272	196	164	162	171	151	159	174	2 787
БУРГАС	546	1 270	727	565	402	300	336	261	248	232	330	361	5 578
ВАРНА	410	739	588	590	383	346	371	314	258	261	361	366	4 987
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	219	468	360	351	245	196	189	165	116	129	179	194	2 811
ВИДИН	59	101	115	115	80	67	58	40	42	50	50	57	834
ВРАЦА	159	372	266	223	144	136	112	126	109	96	141	127	2 011
ГАБРОВО	136	205	229	159	140	110	96	103	122	100	117	105	1 622
КЪРДЖАЛИ	108	248	214	149	133	137	116	102	93	80	115	105	1 600
КЮСТЕНДИЛ	150	233	231	217	179	147	147	143	108	112	116	126	1 909
ЛОВЕЧ	139	248	181	179	135	82	75	91	72	86	114	116	1 518
МОНТАНА	173	314	238	237	169	140	116	108	117	100	145	119	1 976
ПАЗАРДЖИК	181	461	345	332	243	177	169	166	143	120	191	203	2 731
ПЕРНИК	259	458	397	364	241	220	197	212	182	183	251	257	3 221
ПЛЕВЕН	230	355	275	296	236	181	187	205	155	191	225	180	2 716
ПЛОВДИВ	916	1 449	1 279	1 217	916	829	727	706	649	569	815	738	10 810
РАЗГРАД	211	189	190	197	121	83	213	104	56	91	87	100	1 642
РУСЕ	262	468	319	314	222	226	188	175	156	169	192	202	2 893
СИЛИСТРА	107	231	184	167	106	108	121	69	79	75	110	95	1 452
СЛИВЕН	144	250	206	205	113	122	102	97	68	77	1 110	111	1 605
СМОЛЯН	313	466	379	311	243	222	172	161	188	159	225	221	3 060
СОФИЯ ГРАД	1 884	3 463	2 946	2 709	2 082	1 949	1 579	1 574	1 282	1 208	1 651	1 592	23 919
СОФИЯ ОБЛАСТ	280	702	563	488	287	280	267	222	204	220	271	297	4 081
СТАРА ЗАГОРА	454	853	620	673	510	416	350	339	294	276	372	375	5 532

ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

ТП на НОИ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	ОБЩО
	преизчислени						подлежащи на преизчисляване						
ДОБРИЧ	112	234	231	214	160	104	109	107	82	81	110	116	1 660
ТЪРГОВИЩЕ	151	343	287	237	154	113	114	94	106	103	103	114	1 919
ХАСКОВО	206	392	264	261	182	171	139	136	125	140	158	141	2 315
ШУМЕН	121	225	231	195	164	129	90	86	78	98	118	112	1 657
ЯМБОЛ	188	297	228	234	142	124	118	85	98	65	104	95	1 778
ОБЩО	8 364	15 418	12 453	11 547	8 404	7 311	6 622	6 153	5 401	5 222	6 920	6 809	100 624

Общият брой на трудовите пенсии, подлежащи през 2026 г. на преизчисляване с придобит осигурителен стаж и осигурителен доход по подадено заявление, е 100 624 (при 91 298 през 2025 г.). Данните обхващат всички териториални поделения на НОИ.

Освен с най-голям брой служебно преизчислени пенсии през 2026 г., ТП на НОИ – София-град се характеризира и с най-много пенсии, които се преизчисляват с допълнително положения от пенсионерите осигурителен стаж и осигурителен доход (23 919), като и тук се отчита нарастване с 1976 спрямо 2025 г. В класацията следват Пловдив (10 810), Бургас (5578), Стара Загора (5532) и Варна (4987). Териториалните поделения на НОИ, обслужващи най-малък брой работещи пенсионери, чиито пенсии през 2026 г. подлежат на ежегодно преизчисляване, са тези в Сливен (1605), Кърджали (1600), Ловеч (1518), Силистра (1452) и Видин (834).

За периода януари-юли 2026 г. са преизчислени ежегодно 63 497 трудови пенсии, като при 21 906 от тях (34,5%) преизчисляването въз основа на придобития осигурителен стаж и осигурителен доход е било по-благоприятно за лицата.

ПРЕИЗЧИСЛЯВАНЕ ПО ЗАЯВЛЕНИЕ – НАКРАТКО

ПОДЛЕЖАЩИ НА
ПРЕИЗЧИСЛЯВАНЕ

100 624

трудова пенсия през 2026 г.
(91 298 през 2025 г.)

ЯНУАРИ-ЮЛИ 2026 Г.

63 497

ежегодно преизчислени
трудова пенсия

ПО-БЛАГОПРИЯТНО

34,5%

(21 906 пенсия) за лицата

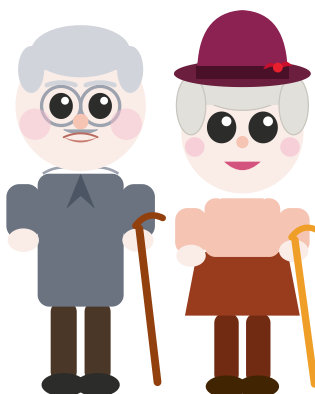
Социално отражение на преизчисляването на пенсиите

Преизчисляването на пенсиите на работещите пенсионери (както служебно, така и ежегодно по подадено еднократно заявление) намалява в значителна степен административната тежест за тази категория лица. На пенсионерите, които продължават да упражняват трудова дейност след отпускане на пенсиите им, не се налага да подават заявления за зачитане на

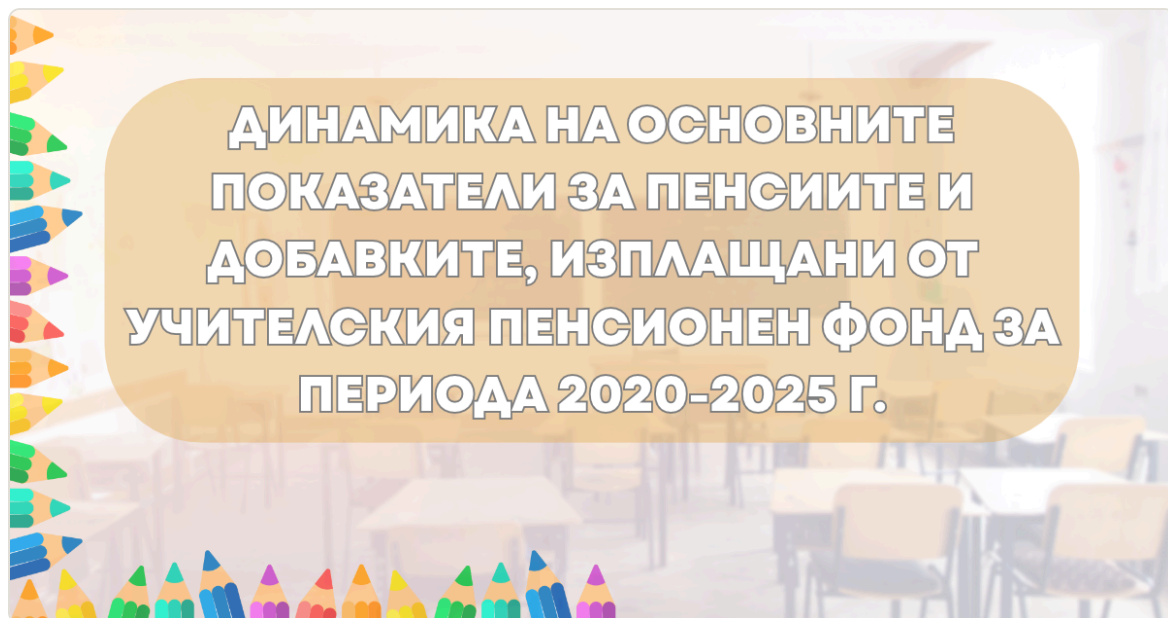
ПЕНСИОННИ ПЛАЩАНИЯ

допълнително положения след пенсионирането им осигурителен стаж, а преизчисляването на пенсиите им се извършва служебно от териториалните поделения на НОИ веднъж годишно, считано от 1 април. Не се налага да подават и всяка година заявления за преизчисляване на пенсиите им въз основа на допълнително придобит осигурителен стаж и осигурителен доход, което преизчисляване се извършва всяка година от една и съща дата след еднократно подадено заявление, докато съответният пенсионер продължава да работи и да се осигурява.

Материалът е подготвен от Лиляна Самоковска, държавен експерт по осигуряването в отдел „Методология на отпускане на пенсиите“

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Учителският пенсионен фонд (УчПФ) е първият у нас професионален пенсионен фонд, който съществува вече близо три десетилетия. Фондът нормативно е създаден през март 1996 г. с отменения вече Закон за фонд „Обществено осигуряване“ и започва да функционира от 1 януари 1997 г. Съществуването на фонда продължава и до днес, съгласно § 22, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за социално осигуряване (КСО). Поради специфичния характер на работата им, на учителите е предоставено нормативното право да се пенсионират на по-ниска възраст и с по-кратък осигурителен стаж в сравнение с пенсиониращите се по общия ред. Това е и целта, с която е създаден и функционира Учителският пенсионен фонд - да предостави възможност за реализиране на правото на ранно пенсиониране на учителите, като осигури средства за изплащане на срочни пенсии и пожизнени добавки.

Годишният бюджет на УчПФ се приема със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година като приложение към него. Националният осигурителен институт (НОИ), който администрира фондовете на държавното обществено осигуряване (ДОО), отговаря и за административното, техническото, счетоводното, правното и информационното обслужване на Учителския пенсионен фонд. Първостепенен разпоредител със средствата в него е управителят на НОИ, а второстепенни разпоредители са ръководителите на териториалните подразделения на НОИ.

Приходите на фонда основно се формират от постъпилите осигурителни вноски за педагогическия персонал, зает в системата на просветата (наричан по-нататък „учители“) – служителите в образователната система, работещи в учебни и възпитателни заведения (детски градини, училища и обслужващи звена).

Учителите са осигурени за рисковете „инвалидност поради общо заболяване“, „старост“ и „смърт“ във фонд „Пенсии“ на ДОО и допълнително за риска „старост“ с отделна осигурителна вноска в Учителския пенсионен фонд. Работодателят в лицето на училищата и детските

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

градини (държавни, общински и частни) и обслужващите звена (извънучилищни педагогически учреждения и учреждения със социално предназначение) осигурява в УчПФ изцяло за своя сметка всички учители и възпитатели, заети в системата на образованието. Осигурителната вноска за тях във фонда е фиксирана в размер на 4,3 на сто.

Набраните средства в Учителския пенсионен фонд се разходват за изплащане на срочни пенсии в намален размер, срочни пенсии в пълен размер и добавки към пенсиите за тези, които не са се възползвали от правото на ранно пенсиониране от фонда.

Настоящият анализ има за цел да представи динамиката на основните показатели, свързани с пенсиите и добавките, изплащани от Учителския пенсионен фонд, както и финансовото състояние на фонда в периода 2020-2025 г.

ФОНДЪТ В ЧИСЛА

ОСИГУРИТЕЛНА ВНОСКА

4,3%

изцяло за сметка на работодателя

ОСИГУРЕНИ УЧИТЕЛИ

98 747

среден брой през 2025 г.

ПЕНСИОНЕРИ

38 817

с пенсия или добавка от УчПФ в края на 2025 г.

Специални условия за пенсиониране на учителите

Учителите придобиват право на пенсия за осигурителен стаж и възраст при навършване на определена възраст и при придобиване на определен осигурителен стаж в зависимост от пола, както е показано по години в таблица №1.

Таблица №1: Условия за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69в, ал. 1-2 от КСО на учителите в периода 2020-2037 г.

Година	Жени		Мъже	
	Възраст	Учителски осигурителен стаж	Възраст	Учителски осигурителен стаж
2020	58 г. 6 м.	25 г. 8 м.	61 г. 3 м.	30 г. 8 м.
2021	58 г. 8 м.	25 г. 8 м.	61 г. 4 м.	30 г. 8 м.
2022	58 г. 10 м.	25 г. 8 м.	61 г. 5 м.	30 г. 8 м.
2023	59 г.	25 г. 8 м.	61 г. 6 м.	30 г. 8 м.
2024	59 г. 2 м.	25 г. 8 м.	61 г. 7 м.	30 г. 8 м.
2025	59 г. 4 м.	25 г. 8 м.	61 г. 8 м.	30 г. 8 м.
2026	59 г. 6 м.	25 г. 8 м.	61 г. 9 м.	30 г. 8 м.
2027	59 г. 8 м.	25 г. 8 м.	61 г. 10 м.	30 г. 8 м.

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Година	Жени		Мъже	
	Възраст	Учителски осигурителен стаж	Възраст	Учителски осигурителен стаж
2028	59 г. 10 м.	25 г. 8 м.	61 г. 11 м.	30 г. 8 м.
2029	60 г.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2030	60 г. 3 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2031	60 г. 6 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2032	60 г. 9 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2033	61 г.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2034	61 г. 3 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2035	61 г. 6 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2036	61 г. 9 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2037	62 г.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.

На учителите, изпълнили изискванията, се отпуска срочна пенсия за ранно пенсиониране от УчПФ (чл. 69в, ал. 2 от КСО) в размер, определен по общия ред за изчисляване на пенсия за осигурителен стаж и възраст (чл. 70 от КСО) и намален с 0,1 на сто за всеки месец, недостигащ на лицето до навършване на възрастта му по чл. 68, ал. 1 от КСО, след което се изплаща пенсия в пълен размер от фонд „Пенсии“ на ДОО.

Учителите получават срочна пенсия в пълен размер от УчПФ (чл. 69в, ал. 4 от КСО), когато имат необходимия „учителски“ осигурителен стаж за придобиване право на „учителска“ пенсия за ранно пенсиониране, но се пенсионира след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО. Пенсията на тези лица се изплаща от УчПФ до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО, след което пенсията им се изплаща от фонд „Пенсии“ на ДОО.

Добавка от УчПФ (чл. 69в, ал. 3 от КСО) се изплаща на учителите, които са придобили право на срочна пенсия за ранно пенсиониране от фонда, но не са се възползвали от него и се пенсионира с пенсия за осигурителен стаж и възраст по общия ред. Добавката е в размер на 0,33 на сто от пенсията за всеки месец, за който има осигурителна вноска във фонда след придобиване право на „учителската“ пенсия за ранно пенсиониране, и се изплаща пожизнено.

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Основни показатели, свързани с изплатените пенсии и добавки от Учителския пенсионен фонд в периода 2020-2025 г.

1. Пенсионери, пенсии и добавки от Учителския пенсионен фонд

При проследяване на динамиката на броя на пенсионерите, получаващи пенсия или добавка от УчПФ, се откроява устойчива тенденция на растеж, като от 32 470 лица в края на 2020 г. те достигат 38 817 лица в края на 2025 г., което е увеличение с 19,5% (таблица №2). Този ръст се дължи на нарастването (с 21,3%) на броя на пенсионерите, получаващи добавки от УчПФ, тъй като те заемат дял от близо 95% от броя на всички пенсионери, получаващи плащане от фонда. При пенсионерите, получаващи пенсии в намален или пълен размер от УчПФ, се наблюдава обратната тенденция – те намаляват за разглеждания период.

ПЕНСИОНЕРИ С ПЕНСИЯ ИЛИ ДОБАВКА ОТ УЧПФ – КРАЯ НА ГОДИНАТА

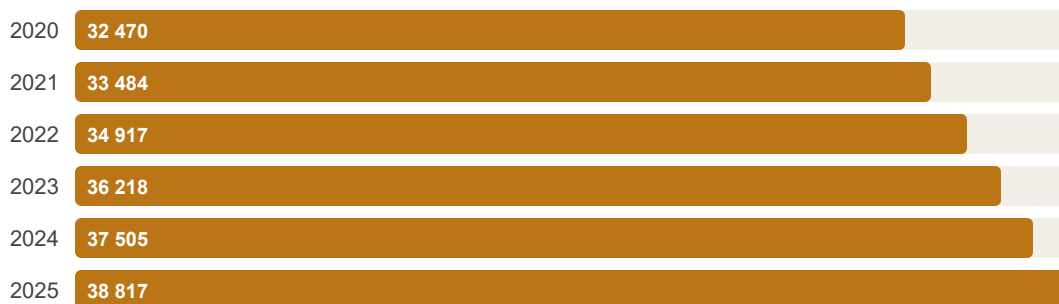

Таблица №2: Разпределение на броя на пенсионерите, получаващи пенсия или добавка от УчПФ в периода 2020-2025 г. (към 31.12. на съответната година) по вид на пенсията/добавката

№	Вид на пенсията/добавката	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	Разлика 2025 г. спрямо 2020 г.	
								бр.	%
I.	Пенсии по чл. 69в, ал. 2 от КСО	1 792	1 632	1 554	1 544	1 568	1 712	-80	-4,5%
II.	Пенсии по чл. 69в, ал. 4 от КСО	202	177	163	158	152	127	-75	-37,1%
III.	Пенсии, изплащани от УчПФ (I+II)	1 994	1 809	1 717	1 702	1 720	1 839	-155	-7,8%
IV.	Новоотпуснати през годината пенсии от УчПФ	568	511	548	543	547	619	51	9,0%
V.	Прекратени* през годината пенсии от УчПФ	22	30	19	22	14	18	-4	-18,2%
VI.	Добавки по чл. 69в, ал. 3 от КСО	30 467	31 669	33 194	34 507	35 782	36 974	6 507	21,4%

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

№	Вид на пенсията/добавката	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	Разлика 2025 г. спрямо 2020 г.	
								бр.	%
VII.	Добавки за чужда помощ	9	6	6	9	3	4	-5	-55,6%
VIII.	Добавки, изплащани от УчПФ (VI+VII)	30 476	31 675	33 200	34 516	35 785	36 978	6 502	21,3%
IX.	Пенсии и добавки, изплащани от УчПФ (III+VIII)	32 470	33 484	34 917	36 218	37 505	38 817	6 347	19,5%

Забележка: В броя на прекратените пенсии, изплащани от УчПФ, не влиза броят на пенсиите, които преминават за изплащане от фонд „Пенсии“ на ДОО.

В разпределението по възрастови групи (таблица №3) най-голям дял заемат пенсионерите на възраст от 60 до 64 години, като техният дял за периода непрекъснато нараства (от 69,0% на 86,5%) за сметка на дела на останалите две възрастови групи. Най-голямо е намалението на дела на пенсионерите на възраст между 55 и 59 години (от 25,4% на 9,1%). Това се дължи на факта, че в тази възрастова група са само жени, а изискуемата възраст за пенсиониране на жените с „учителска“ пенсия се покачва за периода от 58,6 на 59,4 години.

Таблица №3: Разпределение на пенсионерите с пенсии от УчПФ (чл. 69в, ал. 2 и ал. 4 от КСО) по възрастови групи (към 31.12. на съответната година)

Възрастови групи	2020 г.		2021 г.		2022 г.		2023 г.		2024 г.		2025 г.	
от 55 г. до 59 г.	506	25,4%	364	20,1%	288	16,8%	251	14,7%	213	12,4%	168	9,1%
от 60 г. до 64 г.	1 376	69,0%	1 352	74,7%	1 342	78,2%	1 358	79,8%	1 410	82,0%	1 591	86,5%
от 65 г. до 69 г.	112	5,6%	93	5,1%	87	5,1%	93	5,5%	97	5,6%	80	4,4%
Общо:	1 994	100,0%	1 809	100,0%	1 717	100,0%	1 702	100,0%	1 720	100,0%	1 839	100,0%

2. Средни показатели за пенсиите и добавките в периода 2020-2025 г.

В таблица № 4 е показана динамиката на средните размери на пенсиите и добавките, изплащани от УчПФ, както и на някои други средни показатели, свързани с тях. В резултат на провежданите политики за повишаване на пенсионните доходи на възрастните хора и на адекватността на пенсионната система, включително и такива във връзка със смекчаване на икономическите и социалните последици от пандемията от COVID-19, средните размери на „учителските“ пенсии и добавки за периода от 2020 до 2025 г. нараснаха над два пъти.

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

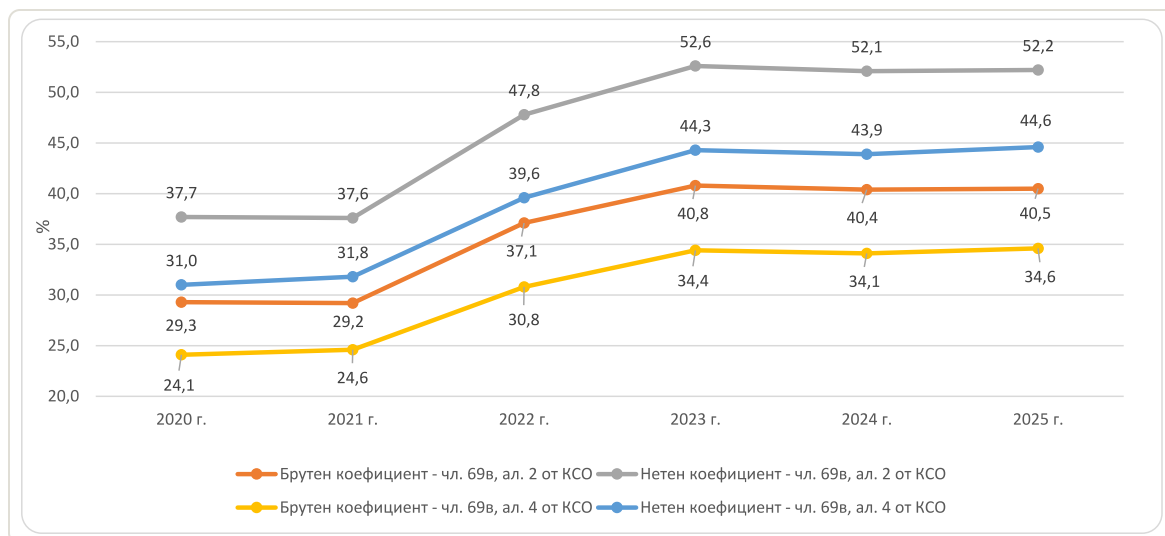
Таблица №4: Динамика на средните показатели, свързани с пенсиите и добавките от УчПФ, по видове в периода 2020-2025 г. (към 31.12. на съответната година)

Показатели	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	Разлика 2025 г. спрямо 2020 г.	
							лв./бр.	%
Пенсии по чл. 69в, ал. 2 от КСО								
Среден основен месечен размер (лв.)	509,11	586,37	836,93	951,06	1 075,10	1 169,31	660,20	129,7%
Среден брой месеци, недостигащи до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО	37,9	38,1	37,9	38,0	38,4	38,5	0,60	1,6%
Пенсии по чл. 69в, ал. 4 от КСО								
Среден основен месечен размер (лв.)	431,43	496,08	708,72	809,96	914,03	1 003,55	572,12	132,6%
Среден брой месеци, недостигащи до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО	59,9	56,5	54,8	53,9	51,1	50,3	-9,60	-16,0%
Добавки по чл. 69в, ал. 3 от КСО								
Среден месечен размер (лв.)	95,43	105,01	147,76	170,85	195,75	219,22	123,79	129,7%
Среден брой месеци, за които има осигурителна вноска в УчПФ, след придобиване право на пенсия по чл. 69в, ал. 1 от КСО	57,1	57,5	57,8	58,2	58,6	59,0	1,90	3,3%

Забележка: В средните основни месечни размери на „учителските“ пенсии не са включени допълнителните суми, изплащани към пенсиите като „вдовишки“, „великденски“, „коледни“ добавки и т.н.

За повишаването на адекватността на пенсиите, изплащани от Учителския пенсионен фонд, свидетелстват данните на фигура №1, на която е показано нарастването на коефициентите на заместване на дохода при двата вида „учителски“ пенсии за последните години. Брутният коефициент на заместване на дохода (пунктираните линии на фигурата), изчислен като съотношение между средния месечен размер (с включени допълнителни суми, изплащани към пенсиите) за дадена година на съответния вид „учителска“ пенсия и средния месечен осигурителен доход за учителите за същата година, показва нарастване за периода от 2020 до 2025 г. с около 11 процентни пункта и при двата вида пенсии. Нетният коефициент на заместване на дохода (плътните линии на фигурата), при който средният месечен размер на „учителската“ пенсия се съпоставя със средния нетен осигурителен доход (след задължителните удържки за осигуровки и данъци върху заплатите на учителите), отбелязва увеличение с около 14 процентни пункта и при двата вида пенсии. Допълнително съпоставяне на нетния осигурителен доход се прави, тъй като пенсиите са необлагаеми и би следвало да се съотнасят също към нетен трудов доход.

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Фигура № 1: Динамика на brutния и нетния коефициент на заместване на дохода на пенсиите, изплащани от УчПФ в периода 2020-2025 г. (%)**3. Разходи за пенсии и добавки от УчПФ в периода 2020-2025 г.**

В резултат на провежданите политики за повишаване на размерите на пенсиите в България (в това число и на „учителските“ пенсии), разходите за пенсии и добавки, изплащани от УчПФ, за периода 2020-2025 г. нараснаха над 2,5 пъти (таблица №5). Общият разход за 2025 г. възлиза на 119 674,3 хил. лв. (46 654,1 хил. лв. за 2020 г.). С най-голям дял в разходите е изразходваната сума за добавки по чл. 69в, ал. 3 от КСО (почти 80% за 2025 г.). Този вид добавки се изплащат от Учителския пенсионен фонд пожизнено.

Таблица №5: Разпределение на разходите от УчПФ в периода 2020-2025 г. по видове (хил. лв.)

Вид на разхода	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	Разлика 2025 г. спрямо 2020 г.	
							хил. лв.	%
Пенсии (по чл. 69в, ал. 2 и 4 от КСО)	13 078,9	13 836,6	17 877,5	20 362,0	22 939,9	26 557,2	13 478,3	103,1%
Добавки по чл. 69в, ал. 3 от КСО	33 548,1	39 008,4	51 792,6	66 852,3	79 727,0	93 029,8	59 481,7	177,3%
Добавки за чужда помощ	10,3	9,8	11,6	28,3	19,9	11,6	1,3	12,6%
Разходи за финансови услуги	16,8	14,4	5,0	3,7	2,9	75,6	58,8	350,0%
Общо разходи:	46 654,1	52 869,2	69 686,7	87 246,3	102 689,6	119 674,3	73 020,2	156,5%

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Финансово състояние на Учителския пенсионен фонд

Приходите на УчПФ се формират от осигурителни вноски от работодателите за осигурените от тях лица и от лихвените плащания от финансовите активи, притежавани от фонда. Отчетените през 2025 г. приходи по бюджета на Учителския пенсионен фонд са в размер на **153 523,7 хил. лв.** Те нарастват със 70 346,3 хил. лв., или с 84,6% спрямо приходите за 2020 г.

Отчетените през 2025 г. приходи от осигурителни вноски, които заемат дял от 91,5% от общите приходи, са в размер на 140 434,2 хил. лв. (73 740,6 хил. лв. за 2020 г.). Средният брой на осигурените учители, за които са постъпили приходи от осигурителни вноски в УчПФ през 2025 г., е 98 747. Средният осигурителен доход за учителите за 2025 г. е в размер на 2 798,40 лв., който е с 50,9% по-висок от средномесечния осигурителен доход за страната, обявен от НОИ за 2025 г. (1854,22 лв.).

ПРИХОДИ И РАЗХОДИ НА ФОНДА – НАКРАТКО

ПРИХОДИ 2025 Г.

153 523,7

хил. лв. (+84,6% спрямо 2020 г.)

РАЗХОДИ 2025 Г.

119 674,3

хил. лв. (46 654,1 хил. лв. през 2020 г.)

ДОБАВКИ ПО ЧЛ. 69В, АЛ. 3

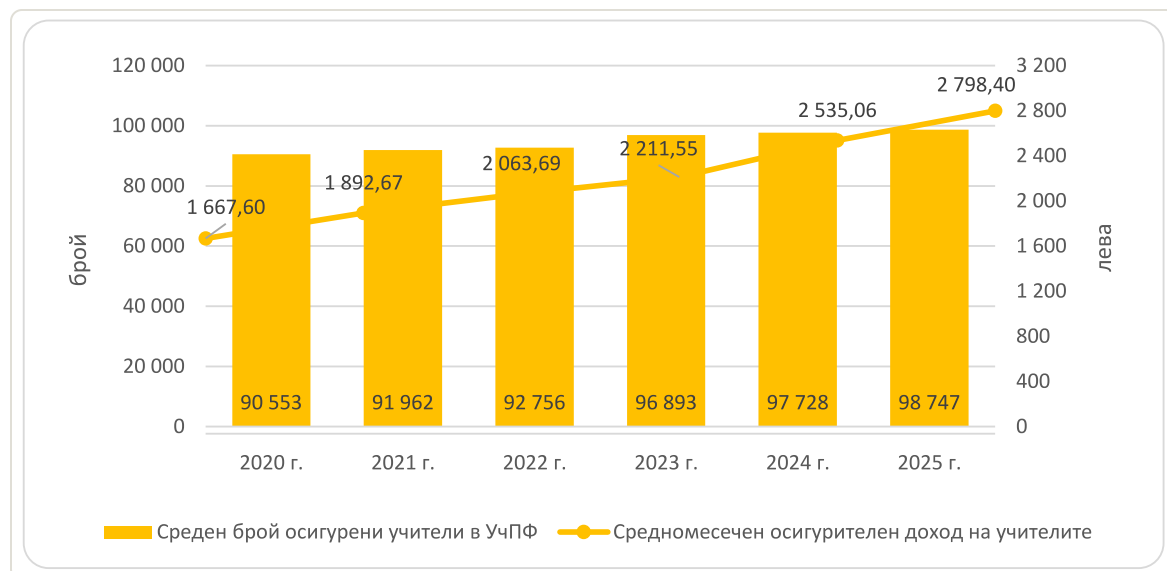
почти 80%

от разходите на фонда през 2025 г.

На фигура № 2 е видно, че броят на осигурените лица в Учителския пенсионен фонд за периода 2020-2025 г. нараства с 8194 (+9,0%), а средномесечният им осигурителен доход – с 1 130,80 лв. (+67,8%).

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Фигура №2: Динамика на осигурените лица в УчПФ и на средномесечния им осигурителен доход в периода 2020-2025 г.

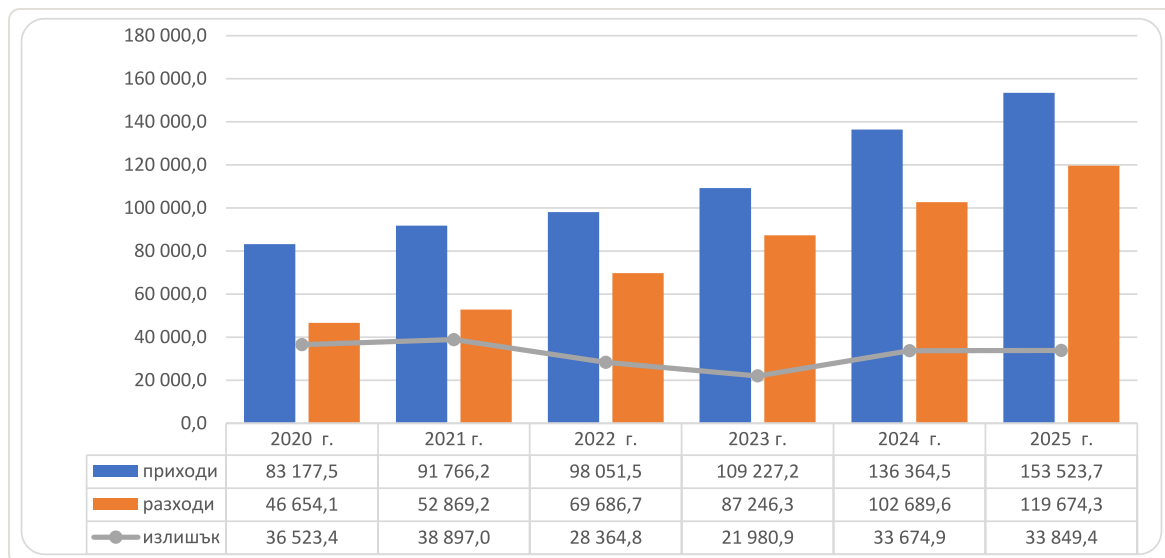
Друг източник на приходи за Учителския пенсионен фонд са доходите от инвестиране на временно свободните средства на фонда. Общо получените лихвени плащания (лихви) от притежаваните от фонда държавни ценни книжа (ДЦК) и от разкритите депозитни сметки на фонда в Българска народна банка (БНБ) през 2025 г. са в размер на 13 089,5 хил. лв.

Както стана ясно по-горе, освен за изплащане на пенсии и добавки, Учителският пенсионен фонд извършва и разходи, свързани с инвестирането на временно свободните средства на фонда (под формата на такси, заплащани на Българска народна банка). През периода 2020-2024 г. фондът не е участвал в нито един от аукционите, проведени от Министерството на финансите и Българска народна банка, за придобиване на ДЦК. През 2025 г. фондът възобнови участието си в аукционите, поради което разходите за финансови услуги на УчПФ през посочената година са доста по-големи от същите разходи за предходните години (таблица №5). На фигура №3 е видно, че през целия период приходите на фонда надвишават разходите му.

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Фигура №3: Финансово състояние на УчПФ за периода 2020-2025 г. (в хил. лв.)

Съгласно чл. 28 от КСО, временно свободните средства по фондовете на държавното обществено осигуряване могат да се влагат по депозитни сметки в БНБ или за придобиване на държавни ценни книжа, емитирани от българското правителство.

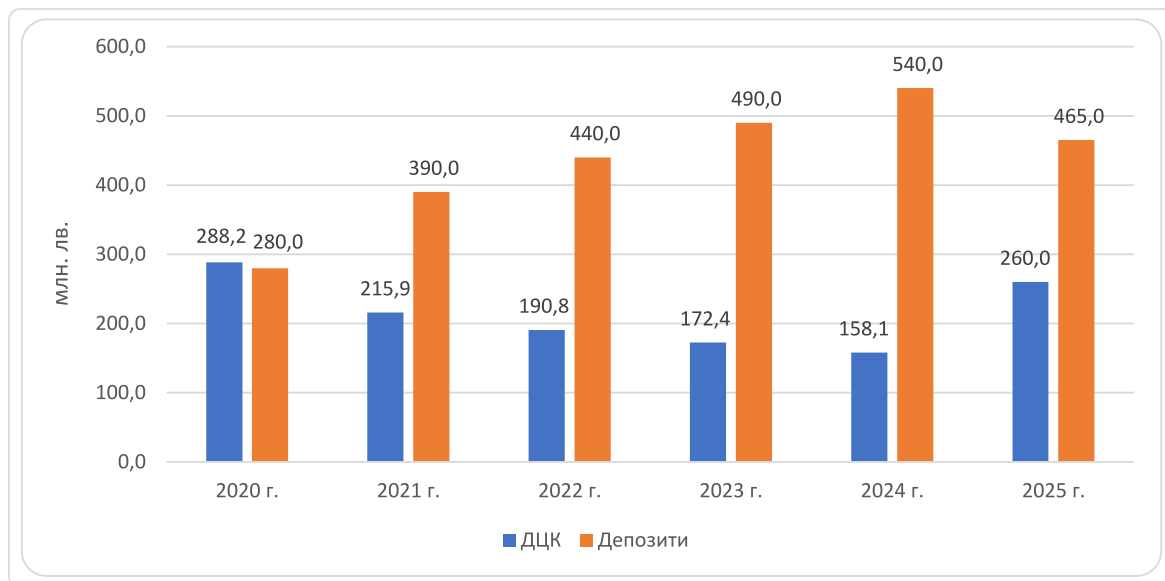
Към 31 декември 2025 г. финансовите активи на Учителския пенсионен фонд възлизат на **738 486,9 хил. лв.**, разпределени, както следва:

- Инвестиционен портфейл:
 - срочни депозитни сметки в БНБ в общ размер на 465 000,0 хил. лв.;
 - държавни ценни книжа с общ номинал 260 016,9 хил. лв.
- Налични парични средства по банковата сметка на Учителския пенсионен фонд в БНБ в размер на 13 470,0 хил. лв.

На фигура №4 е показана структурата на инвестиционния портфейл на УчПФ в края на всяка отчетна година в периода 2020-2025 г.

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

Фигура №4: Инвестиционен портфейл на УчПФ в периода 2020-2025 г. (млн. лв.)**В обобщение за периода от 2020 до 2025 г. могат да бъдат направени следните изводи:**

- Броят на осигурените лица в Учителския пенсионен фонд нараства с 8194 (+9,0%), а средномесечният осигурителен доход на учителите – с 1130,80 лв. (+67,8%);
- Общите приходи в бюджета на фонда нарастват със 70 346,3 хил. лв., или с 84,6%. Приходите от осигурителни вноски, които заемат дял от над 90% от общите приходи, нарастват с 66 693,6 хил. лв., или с 90,4%;
- Общият брой на пенсионерите, получаващи пенсия или добавка от Учителския пенсионен фонд, се увеличава с 6347 лица (+19,5%). Броят на пенсионерите, получаващи „учителска“ пенсия, намалява със 155 лица (-7,8%), докато броят на пенсионерите, получаващи „учителска“ добавка, се увеличава с 6507 лица (+21,4%);
- През 2020 г. около 70% от пенсионерите, получаващи „учителска“ пенсия, са на възраст между 60 и 64 години, като този дял нараства устойчиво всяка година;
- Средните размери на „учителските“ пенсии и добавки нарастват над два пъти в резултат на мерките, предприети през последните години за увеличаване на пенсионните доходи в България;
- Вследствие на горепосочените мерки брутните и нетните коефициенти на заместване на дохода на „учителските“ пенсии нарастват осезаемо;

ОСИГУРИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

- Разходите на Учителския пенсионен фонд нарастват над два пъти и половина – със 73 020,2 хил. лв. (+156,5%). Приходите на фонда нарастват със 70 346,3 хил. лв. (+84,6%). Въпреки че приходите на фонда нарастват с по-бавни темпове от разходите му, размерът им остава по-висок от този на разходите;
- Временно свободните средства на УчПФ се инвестират във финансови активи – в депозити в БНБ или в държавни ценни книжа, емитирани от българското правителство. Инвестиционният портфейл на фонда нараства през всяка календарна година от периода като стойност и му осигурява ежегодни финансови приходи под формата на лихвени плащания.

***Материалът е подготвен от екип от отдел "Анализ и управление на риска",
дирекция АПП***

НА ФОКУС

Последните данни за преброяването на населението в страната сочат, че в Област Кърджали живеят 152 028 души. Те са разпределени в седем общини - Кърджали, Джебел, Ардино, Крумовград, Момчилград, Черноочене и Кирково. Към юли 2026 г. броят на осигурените лица в областта е 31 882 души.

В териториалното поделение на Националния осигурителен институт (ТП на НОИ) в областния град работят общо 80 служители. Те обслужват гражданите на областта в централния офис в градовете Кърджали, Ардино, Крумовград и Момчилград, както и в с. Кирково. Във тях клиентите могат да подават заявления за всички видове административни услуги, предоставяни от института. Тази възможност в значителна степен улеснява гражданите като намалява административната тежест, тъй като им спестява време и разходи.

Към септември 2026 г. броят на пенсионерите, на които се изплащат пенсии в област Кърджали, е 70 015. Средномесечният брой на безработните през 2026 г. е 1341 души, а средният брой на лицата, ползвали парични обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане и майчинство, е 3403.

ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ В ЧИСЛА

НАСЕЛЕНИЕ 152 028 души в седем общини	ОСИГУРЕНИ ЛИЦА 31 882 към юли 2026 г.	ПЕНСИОНЕРИ 70 015 към септември 2026 г.	СЛУЖИТЕЛИ 80 в ТП на НОИ – Кърджали
---	---	---	---

Сред всички потребители на услуги има и лица, които се опитват да получат достъп до осигурителни права без да имат право на такива. Техният „арсенал“ е изключително вариативен. Някои от тях представят неистински, преправени документи или такива с невярно съдържание. Други пък се възползват от подадени за тях неверни данни с електронни документи. Независимо по какъв начин се опитват да прескочат системата, всяко тяхно подобно действие, което може да нанесе вреди на държавното обществено осигуряване (ДОО) трудно може да бъде пропуснато от опитните очи на служители на ТП на НОИ – Кърджали.

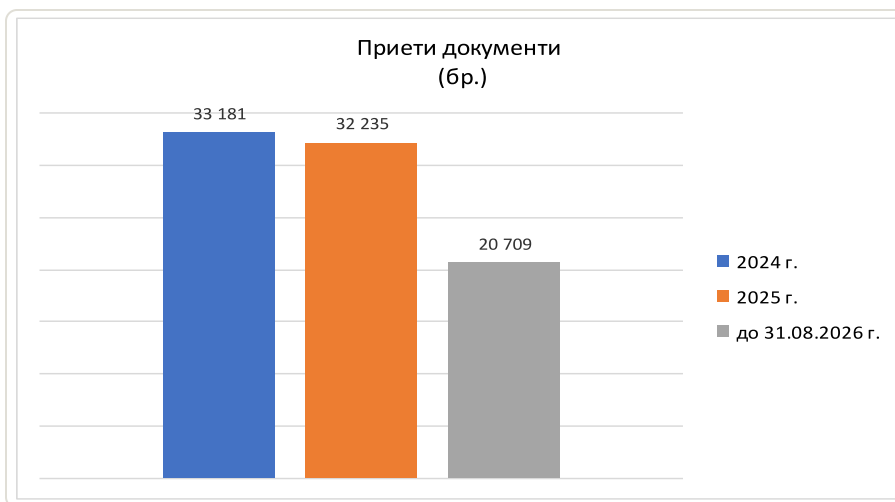
НА ФОКУС

Парични обезщетения за временна неработоспособност

Както във всички териториални поделения, така и в ТП на НОИ – Кърджали се извършва постоянно наблюдение и анализ на информацията, съдържаща се в редица държавни и институционални регистри – Регистър на осигурените лица, данните от програмен продукт „Електронен трудов запис“ на НАП, Електронен регистър на болничните листове, Търговски регистър и др.

Ако въз основа на извършените анализи се прецени наличието на обстоятелства, водещи към съмнения за злоупотреби, случаите се насочват за проверка от контролните органи на НОИ. Данните за последните три години за броя на приетите основни документи за временна неработоспособност по години са посочени на Фигура 1.

Фигура 1

За същия период на контрол от лекар, експерт по експертизата на временната неработоспособност са подложени общо 8411 случая. При съмнение относно обосноваността и продължителността на временната неработоспособност се предприемат действия за обжалване на болничните листове по реда на Закона за здравето.

Преди да бъде взето решение относно правото на парично обезщетение, се извършва анализ на актовете на медицинската експертиза, удостоверяващи временната неработоспособност. Това най-често са болнични листове с прекъсване и без прекъсване по повод на различни заболявания, които не са свързани помежду си. Под наблюдение са и болничните листове с едно и също заболяване с и без провеждане на болнично лечение. В разнообразната практика

НА ФОКУС

на експертите се срещат случаи, при които двама съпрузи ползват отпуск за временна неработоспособност по едно и също време, от един и същи личен лекар с различни диагнози. Няма как да не възникнат съмнения. Подобни казуси, разбира се, се предават за проверка и обжалване.

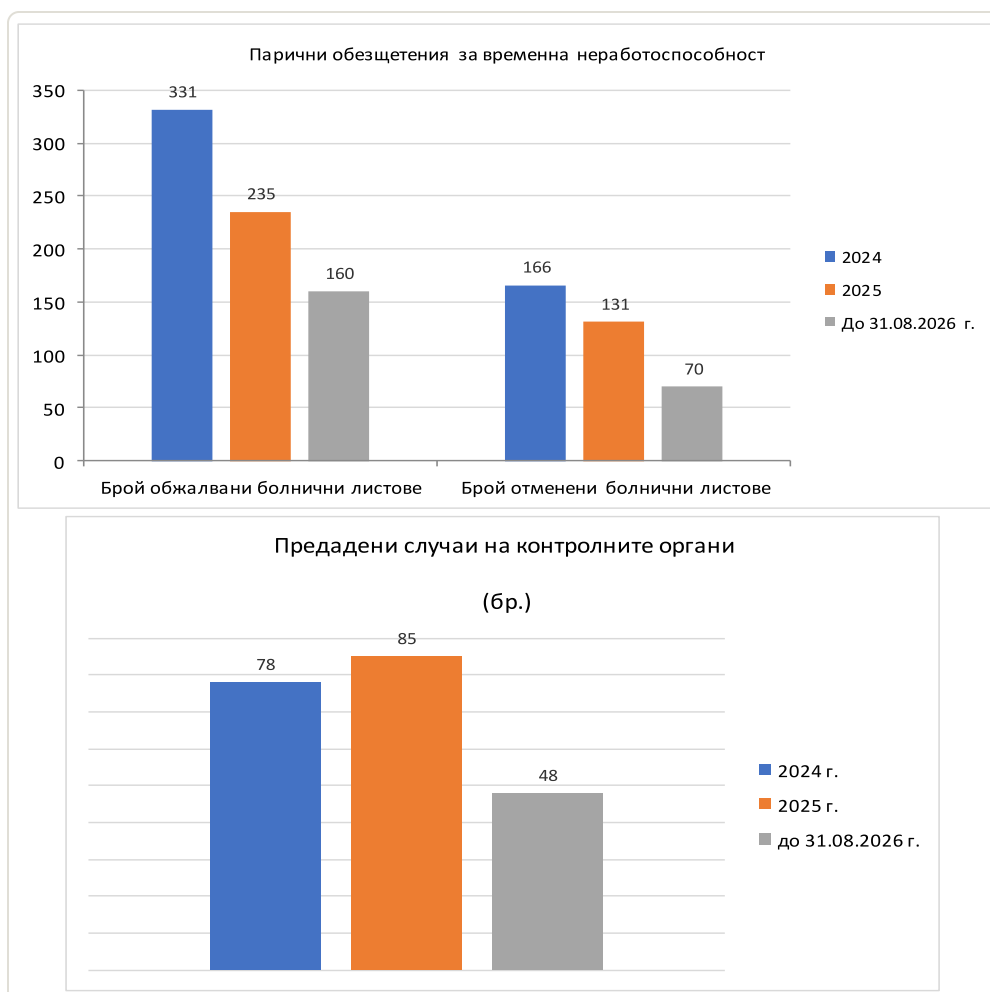
Установява се още, че има лица, които ползват отпуск между два болнични листа, издадени за общо повече от 14 дни еднолично. Тук целта е да се спести посещение на лекарска консултативна комисия (ЛКК), тъй като нормативно отпускът и неработните дни не прекъсват временната неработоспособност, а от един лекар може да се издават болнични листове до 14 дни непрекъснато. Това, че работникът е ползвал отпуск, не е известно на личния лекар, и той констатира временната неработоспособност, съответно – издава и болничен лист. Общият сбор на дните по двата болнични листа надвишават нормативно установените 14 и отпускът следва да се разреши от ЛКК. Така се процедира и при ползван отпуск за временна неработоспособност повече от 6 месеца непрекъснато.

Броят на обжалваните и отменените болнични листове, както и броят на предадени случаи за проверка към контролните органи на НОИ по отношение на разходите на ДОО за периода януари 2024 г. - август 2026 г. са представени на фигура 2:

НА ФОКУС

Фигура 2

Един от основните акценти в работата на служителите от сектор „Краткосрочни плащания“ през последните години е извършването на предварителен и последващ контрол на изплатените парични обезщетения за временна неработоспособност на самоосигуряващите се лица/ земеделските стопани в резултат на установения голям брой подадени документи за изплащане на парични обезщетения за бременност и раждане и за отглеждане на малко дете до 2-годишна възраст. При извършване на предварителния контрол експертите от ТП на НОИ –

НА ФОКУС

Кърджали се обръщат към МВР и ОД „Земеделие“ с искане за предоставяне на информация за регистрирани презгранични пътувания на всички посочени лица и предоставяне на документи за регистрация. От лицата са изисквани документи, с които да докажат упражняваната от тях трудова дейност. Съгласно текстовете, записани в Кодекса за социално осигуряване (КСО) „зеделски стопани и тютюнопроизводители“ са физическите лица, които произвеждат растителна и/или животинска продукция, предназначена за продажба, и са регистрирани по установения ред“. При извършване на проверките, контролните органи установяват, че някои от тях, не са произвеждали продукция с цел продажба, за да имат право на обезщетения, а са имали лично стопанство за задоволяване на семейните нужди, например няколко кокошки за яйца за лична консумация в семейството.

В резултат на извършения предварителен контрол в периода 2021-2023 г. е отказано изплащането на парични обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане и отглеждане на малко дете на общо 250 фиктивни земеделски стопани. Разбивката по години е следната

2021 г. - 157

2022 г. - 67

2023 г. - 26

От посочените данни ясно се вижда тенденцията на намаляване на случаите вследствие на отговорната и професионална работа на контролните органи на НОИ. Нещо повече – последните години практика е напълно преустановена и не са засичани подобни случаи.

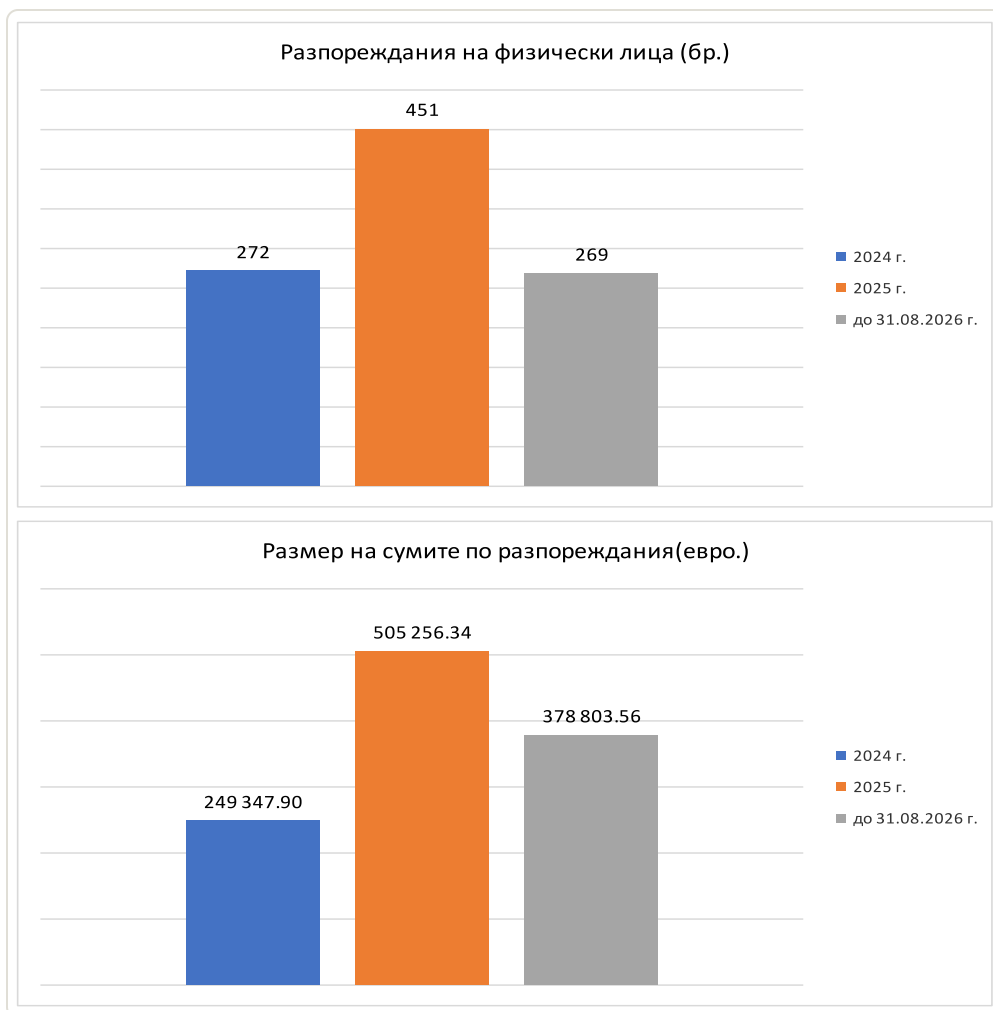
Независимо от това, служителите на НОИ продължават да осъществяват стриктен последващ контрол на изплатените парични обезщетения за временна неработоспособност. В случаите, в които е налице неправомерно отпуснато обезщетение, се издава разпореждане за

НА ФОКУС

възстановяване на неоснователно получени осигурителни плащания. Броят на издадените на физически лица разпореждания от този вид, както и сумите, които трябва да бъдат възстановени, за последните три години са посочени на фигура 3.

Фигура 3

Срещу постановените разпореждания за възстановяване на неоснователно изплатени парични обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане и отглеждане на малко дете на земеделските стопани за периода в ТП на НОИ – Кърджали са постъпили общо 90 жалби от засегнатите лица. От тях в Административен съд – Кърджали, са обжалвани 17, като практиката на съда потвърждава законосъобразността на издадените разпореждания. Мотивът е ясен – няма как да бъде упражнявана трудова дейност като земеделски стопанин при

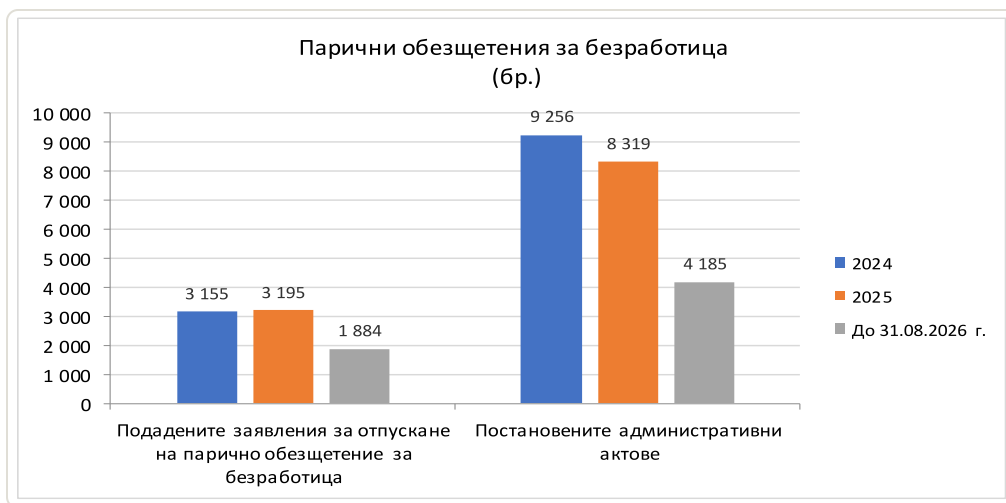
НА ФОКУС

положение, че недвусмислено е доказано, че лицето не е работило, произвело и продало продукцията от дейността си.

Парични обезщетения за безработица

Данните за последните три години сочат, че броят на подадените заявления за отпускане на парично обезщетение за безработица и броят на постановените административни актове са следният:

Фигура 4

НА ФОКУС

Конкретни казуси при отпускането и изплащането на обезщетения за безработица последните последните години отразяват добре познатите на експертите практики, свързани с регистриране на фиктивни трудови правоотношения, при които стремежът е неправомерно придобиване на осигурителни и социални права. В тази връзка са подадени редица сигнали, които са последвани от задълбочени проверки от компетентните контролни органи в НОИ.

Открояват се случаите, при които лица се назначават във фирми, които не извършват никаква търговска дейност или оборотите им са толкова ниски, че не могат да осигурят средства за изплащане на трудовите възнаграждения и осигурителните вноски на наетото лице и собственика.

През 2025 г. при извършени проверки от контролните органи на ТП на НОИ – Кърджали са установени 2 случая на лица получаващи пенсии за инвалидност (единият е с право на чужда помощ), с вписани в решението на ТЕЛК противопоказни условия на труд. Интересното в случая е, че тези противопоказания безспорно противоречат на дейностите, които лицата са изпълнявали по длъжностна характеристика. За контролните органи на НОИ това означава само едно – т.нар. „работници“ въобще не са упражнявали трудова дейност. Проверката е доказала, че те са били фиктивно назначени. Издадени са им разпореждания за възстановяване на неоснователно получените суми.

По повод извършена съвместна проверка с служители на сектор „Противодействие на икономическата престъпност“ при ОД на МВР – Кърджали е установено, чужд гражданин е назначил 27 лица в собственото си дружество без да упражняват трудова дейност. Установено е че фирмата не е осъществявала търговска дейност и е създадена единствено с цел собственика на дружеството да получи разрешение за пребиваване у нас. След като му е отказано продължително пребиваване, той напуска пределите на страната, но за наетите лица продължават да се подават данни, че са осигурени.

В резултат на констатациите от извършената проверка са установени 9 лица от фирмата, които са ползвали неправомерно парични обезщетения от НОИ въз основа на сключените трудови договори. Издадени са две разпореждания за възстановяване на неоснователно изплатени парични обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане и отглеждане на малко дете в размер на 21 649,69 лв. За 7 лица са постановени разпореждания за възстановяване на неоснователно изплатените парично обезщетения за безработица в размер на 24 472,24 лв. Пет от лицата пък са ползвали документите при пенсиониране.

НА ФОКУС

Във всички случаи, в които по данните от информационната система на НОИ и такава от други налични ресурси, с които институтът разполага, показват необходимост от изясняване на факти и обстоятелства, свързани с преценката на правото на парично обезщетение, се предприемат действия по спиране на производството по изплащането на паричното обезщетение. При наличието на безспорни доказателства, че лицето няма право на парично обезщетение, се постановява разпореждане за отказ за отпускане и изплащане на съответното обезщетение.

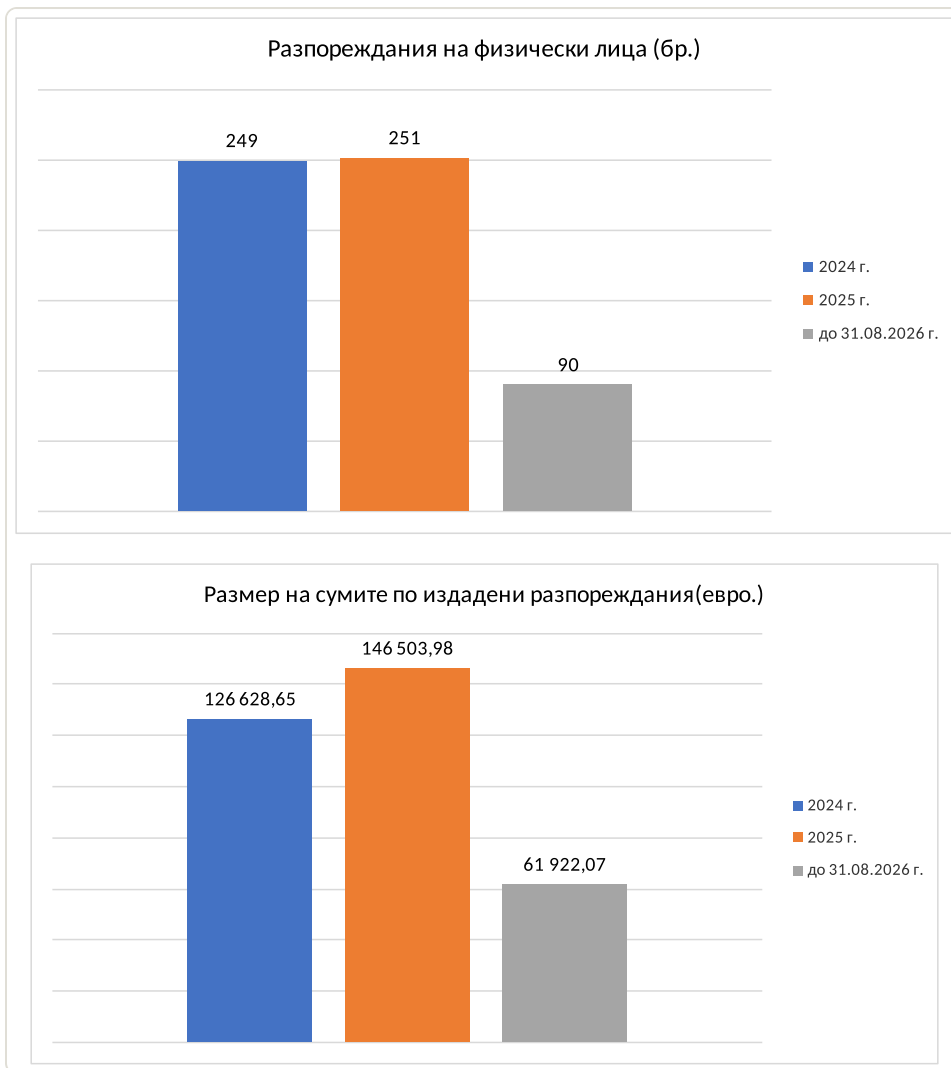
Един от основните акценти в работата на ТП на НОИ – Кърджали през последните три години е извършването на последващ контрол на изплатените парични обезщетения за безработица, като се подлагат на проверка декларираните данни в подадените заявления от лицата.

Установени са случаи, при които лица, вече получаващи пенсия за старост в друга държава, при попълване на заявление за отпускане на обезщетение за безработица (уж) грешно са отбелязали обстоятелството, че не са придобили право на пенсия за старост в друга държава. Получаването на подобна пенсия обаче би ги извадило от кръга на правоимащите лица. На базата на прецизните проверки от 2024 г. до момента са установени 102 подобни случаи, при които неправомерно е получавано парично обезщетение за безработица. За други 43 лица невярното обстоятелство е установено още преди отпускането на обезщетението и за бюджета на държавното обществено осигуряване не са последвали преки щети.

В резултат на извършвания последващ контрол на изплатените парични обезщетения за безработица общо на всички основания, издадените разпореждания на физически лица за възстановяване на неоснователно получени плащания са общо 590. Разпределението им по години, както и сумите по издадените разпореждания, са представени на фигура 5.

НА ФОКУС

Фигура 5

Не са редки случаите, когато лица работят повече от 5 години в страна членка на Европейския съюз и предпочитат да се върнат в България, за да получават висок размер на паричното обезщетение за безработица. В тези случаи обаче, НОИ не се явява нито компетентна по изплащането институция, нито институция по пребиваване. За тях не се следват плащания от НОИ, тъй като последната им месторабота е била извън страната и е доказано, че те не живеят на нейната територия, не са икономически и социално обвързани с нея, и нямат принос към осигурителната ѝ система. На това основание през последните три години е отказано отпускане на парично обезщетение за безработица на близо 60 лица годишно.

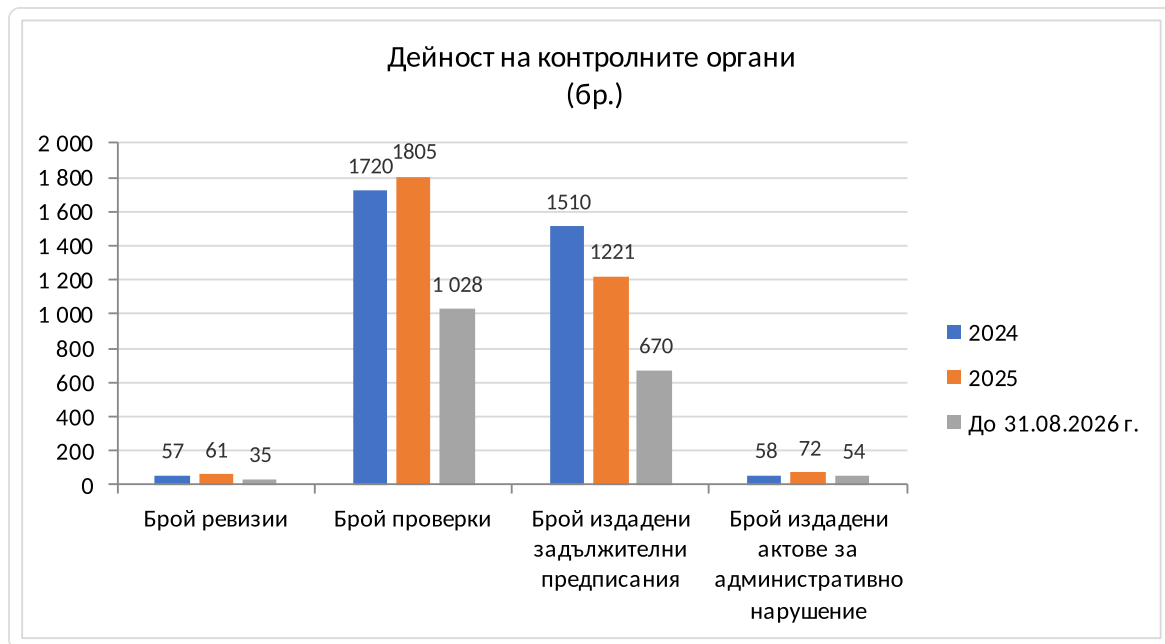
Контролни органи

Работата на контролните органи на НОИ е да осъществяват предварителен, текущ и последващ контрол при отпускане и изплащане на парични обезщетения и помощи от

НА ФОКУС

държавното обществено осигуряване. Резултатите от дейността на служителите на ТП на НОИ – Кърджали, включително и броят на издадените от тях документи, за последните три години са представени на фигура 6. За същият период е отказан достъп до фондовете на ДОО на 349 самоосигуряващи се лица и 38 лица наети по трудово правоотношение.

Фигура 6

Отпускане на пенсии

Противодействие на опитите за злоупотреба със средствата на държавното обществено осигуряване е водещо и при отпускането на пенсии от фонд „Пенсии“ на ДОО. Служителите в отдел „Пенсии“ в ТП на НОИ – Кърджали работят усилено за предотвратяване и ограничаване използването в пенсионното производство на документи или данни за осигурителен стаж и осигурителен доход с невярно съдържание и гарантиране на законосъобразност при постановяване на административните актове по отпускане и изменение на пенсиите.

Най-често лицата използват издадени документи за осигурителен стаж с вписани периоди, за които няма данни в първичните документи и във ведомостите за заплати. Констатирани са случаи, при които, след установена липса на ведомости в правоприемници осигурители, се издават удостоверения от бивши служители.

В системата на НОИ служителите, отпускащи пенсии, спазват единни правила и процедури и осъществяват определени контролни дейности при преценка на представените документи за

НА ФОКУС

пенсия. Съществува и регистър на национално ниво, в който се вписват фирми, от чието име са представяни документи с невярно съдържание, неистински или преправени такива.

На проверка се подлагат всички документи, които са издадени от името на вече докладван и регистриран осигурител, в зависимост от вида на неистинския документ и при съмнения за неистинност се предприемат действия по потвърждаване на данните.

Същият подход се предприема и по отношение на представен документ, който поражда съмнение за неистинност, като има достатъчно на брой критерии, които да подсказват това. Примерни такива критерии са: данните за осигурителя в документа са нечетими; представен е антидатиран документ; положените подписи за длъжностни лица са идентични или сходни; поправени са записи в трудови книжки без заверка; извършено е единично вписване в трудовата книжка само от един осигурител; данните в цялата трудова книжка са вписани с един химикал, а се отнасят за различни осигурители и още ред други формални признаци, пораждащи съмнение за неистинност.

На базата на работата си по вече безспорно доказани случаи на представени неистински документи служителите в териториалното поделение са натрупали необходимия експертен опит при преценка на представените документи за външни неточности. В контролната си дейност те използват и наличните информационни регистри за сравнение, което допринася за своевременното извършване на допълнителни проверки и респективно – предотвратяване на неоснователно отпускане на пенсии.

В резултат на непрекъснатия превантивен контрол са елиминирани опити за изплащане на пенсии, които като дългосрочно осигурително плащане биха оцетили фонд „Пенсии“ на държавното обществено осигуряване със значителни суми.

Така един осигурител от областта попада в списъка на т. нар. „рискови осигурители“. След известен период от време е изискана проверка за друго лице, но фирмата не е открита. Следват още искания за проверки, като през 2025 г. е потърсено съдействие от органите на МВР, с помощта на които са иззети ведомостите за заплати на посочената фирма от лице, което вече няма представителна власт.

След това са подложени на проверка всички данни за лица, които са ползвали документи за пенсия, като се установява, че много от тях липсват във ведомостите за целия посочен период или за част от него. В множество случаи във ведомостите за заплати има изтривания на имена и записи за други лица. Търсени са и преправяни имена на лица, сходни с тези, на които са издавани документите с невярно съдържание. По този начин са проверени 161 лица, ползвали

НА ФОКУС

права въз основа на издадени документи за осигурителен стаж от тази фирма, като до момента на Районната прокуратура в Кърджали са предадени 40 от тях.

В друг случай е установено лице, което се опитва да „събере стаж“ без да е работило. Първо представя документи, че е било тютюнопроизводител, но номерът не минава, тъй като в съответната община нямат данни за неговата дейност. След това представя удостоверение за стаж на друго лице, чиито имена съвпадат с неговите. Заличава цялото ЕГН и представя удостоверението в НОИ. Служителите провеждат кореспонденция с осигурителя и се оказва, че лицето, на което са издали удостоверението е било пенсионер от София и е починало.

Един от последните казуси е на лице, представило четири документа за осигурителен стаж, два от които се оказват с невярно съдържание, а други два със стаж два пъти по-малък от вписания в тях. Случаят е предаден на прокуратурата.

През юли тази година вдовица, получаваща добавка от пенсията на починалия си първи съпруг, изпраща упълномощено лице в ТП на НОИ – Кърджали да подаде заявление от нейно име за отпускане на добавка от починалия ѝ втори съпруг. Проблемът е, че когато се е оженила за него преди години, не е декларирала пред НОИ брака си и така е избегнала да посочи важно обстоятелство, при което изплащането на отпуската добавка се спира. Заради тази си „разсеяност“ тогава, ще трябва да връща пари сега.

Следствие на стриктния контрол и добрата работата на служителите на ТП на НОИ – Кърджали от началото на 2021 г. до момента на прокуратурата са предадени общо 252 случая, като установените надвзети пенсии са за близо 258 000 евро. От предадените до края на миналата година случаи, съдът е признал за виновни 53 лица, като 16 от тях са с условни присъди, а 35 са освободени от наказателна отговорност и им е наложена глоба. Две от делата са прекратени по давност.

252

случая, предадени на
прокуратурата

ЕВРО

258 000

толкова са установените
надвзети пенсии

ЛИЦА

53

са признати за виновни от
съда

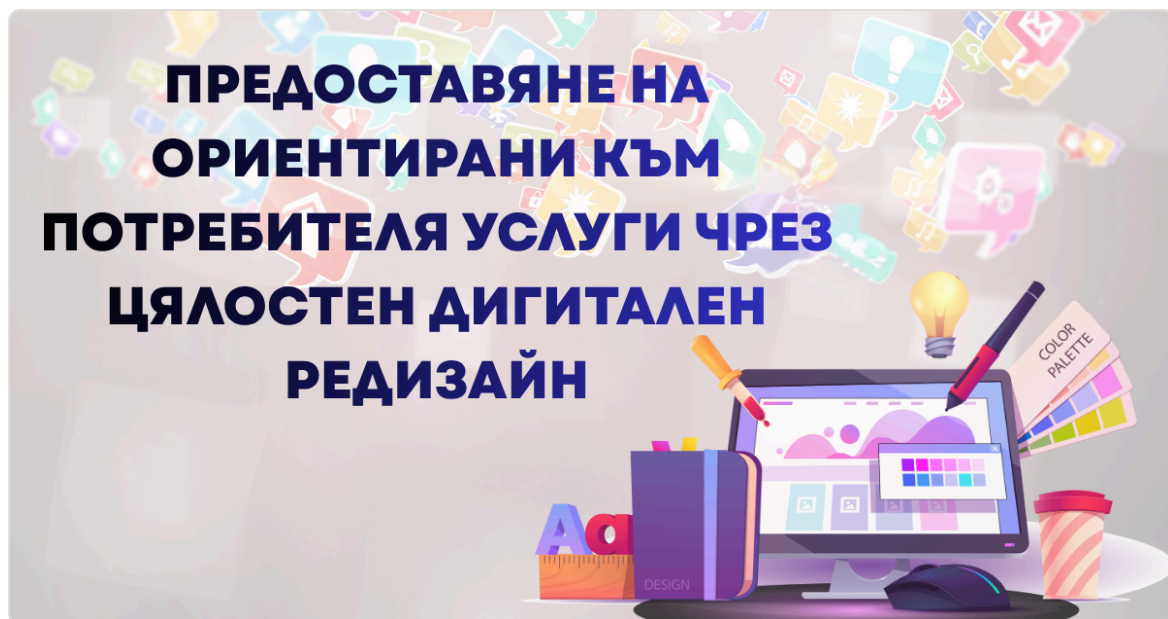
Прави впечатление, че някои от документите с невярно съдържание са ползвани и в друга държава, като за тези случаи се очаква след приключване на наказателните производства да се предадат на компетентните органи на заинтересованата страна по реда на съответните текстове от Наказателно-процесуалния кодекс.

НА ФОКУС

Активната работа на служителите на ТП на НОИ – Кърджали продължава, като от постигнатите резултати може да се направи извод, че информационната система на НОИ и на държавната администрация, се усъвършенстват непрекъснато, а контролните органи стават все по-бдителни.

Материалът е подготвен от експертен екип на ТП на НОИ - Кърджали

ЧУЖД ОПИТ

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ОРИЕНТИРАНИ КЪМ ПОТРЕБИТЕЛЯ УСЛУГИ ЧРЕЗ ЦЯЛОСТЕН ДИГИТАЛЕН РЕДИЗАЙН

Предоставянето на услуги за социално осигуряване прогресивно се е развило към модели, ориентирани към потребителя, и интегрирано предоставяне на услуги. Все по-голям брой институции проектират наново своите услуги и каналите за тяхното предоставяне, използвайки подходи, базирани на дигиталния дизайн, оперативната съвместимост и интеграцията, за да подобрят достъпността и институционалната ефективност.

В тази връзка Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) подчертава, че дигиталната трансформация генерира по-голяма публична стойност, когато услугите са проектирани спрямо нуждите на потребителите и са насочени към подобряване на взаимодействието им с държавата. Модернизирането на услугите чрез този подход представлява стратегически преход от процесно-ориентирани операции към дейности, ориентирани към хората, които дейности включват както разбиране на нуждите на потребителите, така и използване на дигитални технологии за подобряване на предоставянето и достъпа до услуги. Следователно, макар дигиталните услуги да могат да се превърнат в основен канал за взаимодействие с потребителите, институциите за социално осигуряване трябва да поддържат алтернативни механизми за подкрепа и помощ, за да предотвратят изключването и да осигурят ефективен достъп на всички хора.

Комбинацията от дигитализация, редизайн на услугите и приобщаване прави възможно предоставянето на по-достъпни и широкомащабни услуги. Те вече не се разглеждат като изолирани процедури, а са организирани около нуждите на потребителите, интегрирайки процесите и каналите за достъп. Цялостният модел гарантира качество и достъп до предоставяните услуги на различните етапи от техния жизнен цикъл.

Трансформацията на услугите, ориентирани към потребителя посредством цялостен дигитален дизайн, включва различни компоненти. Един от тях е опростяването на взаимодействието между потребителите на услуги и институциите за социално осигуряване. За тази цел институциите преминават към автоматизирана и цифрова обработка (включително и чрез изкуствен интелект) като част от процесите си на модернизиране на услугите. Освен това тези механизми спомагат и за намаляване на административните

ЧУЖД ОПИТ

барииери и улесняват бързите и навременни отговори на нуждите на потребителите на услуги.

Сигурният обмен на информация между институциите е ключов елемент, който позволява валидирането да се извършва във фонов режим и да се изискват само документи, които могат да бъдат получени дигитално от други институции, като по този начин се избягва ненужната административна тежест за потребителите на услуги. В тази връзка е много важно институциите да могат да обменят информация сигурно и автоматично, да я валидират и да обработват заявки в реално време.

Достъпността също е ключов фактор, предвид потенциалните рискове, които цифровизацията на услугите може да създаде от гледна точка на възможното изключване, ако не се вземат предвид възможностите на потребителите на услуги. Особено тези услуги, които са свързани с достъп до технологии, наличие на цифрови умения и други барииери, засягащи традиционно трудните за обхващане групи от населението. Следователно, новият дизайн на услугите трябва да спомогне за разширяване на ефективния достъп и за избягване нарастването на наличните към този момент разлики в достъпа, когато говорим става въпрос за възрастните хора, хората с увреждания, селското население и други групи, изправени пред по-големи барииери при използването на цифрови услуги.

Социалноосигурителните институции трябва да осигурят достъпност на услугите, което означава хората да могат да разбират информацията и институционалните изисквания, да взаимодействат с цифровите услуги и да имат ефективен достъп до различни канали за обслужване. От тази гледна точка една цифрова услуга трябва не само да бъде достъпна онлайн, но и да бъде разбираема и използваема от хора с различни нива на дигитални умения, когнитивни способности, културен произход и ниво на достъп до технологии. Това включва и намаляване на когнитивната сложност на процедурите чрез прост език, интуитивна навигация и ясни формуляри.

Предоставянето на ориентирани към хората услуги включва и насочването им към групи от населението, които исторически са се сблъскали с по-големи барииери при достъпа до социално осигуряване. В тази връзка Международната асоциация за социално осигуряване (МАСО) подчертава значението на приобщаващото предоставяне на услуги като част от трансформациите в социалното осигуряване, за да се гарантира, че цифровизацията и ориентираният към потребителя дизайн допринасят за разширяване на ефективния достъп до услуги, а не за задълбочаване на съществуващите неравенства.

ЧУЖД ОПИТ

Концептуални основи

Ориентираният към потребителите дизайн е подход за разработване на цифрови услуги, който поставя хората и техните нужди в центъра на дизайнерските решения, като целта е подобряване на достъпността, използваемостта и изживяването при обслужване. Дизайнът обаче не трябва да се ограничава единствено до интерфейси или отделни технологични компоненти, а трябва да обхваща всички взаимодействия между потребителите и услугата.

Цялостният дигитален дизайн предоставя на потребителя още в началото за стъпките, които трябва да извърши, как да подаде възражение или да сподели проблем до окончателното му разрешаване. Част от него е и прегледът на това, с които се сблъскват гражданите, както и на вътрешните административни процеси в интегрираната система. В тази връзка дигитализацията вече не се разбира като просто прехвърляне на сложни процедури в дигиталната среда или като автоматизиране на изолирани административни задачи, а е фокусирана върху проектирането на нови и опростяването на вече съществуващи услуги и координирането на процесите и каналите за предоставяне на услуги, за да се предложи по-безпроблемна, цялостна и напълно интегрирана услуга.

Ключова методология за прилагането на този подход на практика е описание на потребителското изживяване. Това е структурирано представяне на взаимодействията, нуждите, емоциите и бариерите, с които хората се сблъскват по време на взаимодействието си с услугата. Тези карти на потребителското „пътуване“ позволяват идентифицирането на бариери, институционални зависимости и вътрешни процеси, които оформят пълното потребителско изживяване и начина, по който се получават услуги.

Освен това дизайнът на дигиталните обществени услуги може да бъде изграден около цели житейски събития, като се има предвид, че хората взаимодействат с институциите, за да удовлетворят някоя от специфичните си нужди (раждане, майчинство, безработица, инвалидност, миграция, пенсиониране и др.), а не просто около изолирани административни процедури. Това изисква координиране на множество институции, канали и процеси, свързани с нуждите на потребителите, в резултат на което не е необходимо хората многократно да предоставят информация или документи, които вече се съхраняват от институциите. Този подход улеснява разработването на проактивни услуги, при които определени предимства могат да се активират автоматично въз основа на събития, регистрирани от институциите.

ЧУЖД ОПИТ

Опитът на институциите членки на МАСО в Северна и Южна Америка

АРЖЕНТИНА

ANSES

Национална администрация за социално осигуряване

БЕЛИЗ

SSB

Борд за социално осигуряване

ПАРАГВАЙ

IPS

Институт за социално осигуряване

КАНАДА

ESDC

Служба за заетост и социално развитие

ПАНАМА

CSS

Фонд за социално осигуряване

Национална администрация за социално осигуряване, Аржентина

Като част от дигиталната си трансформация, Националната администрация за социално осигуряване на Аржентина (ANSES) внедри дигитална и автоматизирана обработка на наследствените пенсии след смъртта на бенефициента, превръщайки я в първата услуга за обезщетения, достъпна изцяло чрез онлайн платформата на институцията. Тази инициатива интегрира дигиталното приложение и валидиране на процеса, обмяната на информация с гражданските регистри (включително автоматичното валидиране на брачните свидетелства) и автоматизирането на работните процеси, за да се съкрати значително времето за обработка. Тя включва и комуникационни кампании и аудиовизуални материали, за да улесни възприемането на дигиталният подход от страна на бенефициентите. Новият модел преработва целия процес за отпускане на наследствени пенсии, опростявайки достъпа на потребителите по време на това притеснително житейско събитие, предлагайки по-ефективна и навременна услуга.

Борд за социално осигуряване, Белиз

Бордът за социално осигуряване (SSB) в Белиз трансформира обработката на обезщетенията при болест, преминавайки от ръчна система, базирана на хартиени документи, към изцяло дигитален процес, който свързва лекари, осигурени лица, работодатели и служители в институциите чрез защитени портали и автоматизирани работни процеси. Новият модел дигитализира целия цикъл на обезщетенията - от електронното издаване на медицински сертификати до автоматизираното валидиране на правото и генерирането на плащанията. Системата включва проследимост, валидиране в реално време и онлайн проверка на състоянието на документите. По-голямата част от тях се обработват автоматично, като само изключителни случаи се насочват за ръчен преглед. Тази иновация значително намали ръчната работа, подобри прозрачността и рационализира обработката на документите.

ЧУЖД ОПИТ

Институт за социално осигуряване, Парагвай

Парагвайският институт за социално осигуряване (IPS) внедрил електронна система за пенсионните досиета, дигитализирайки управлението на пенсиите за старост и за инвалидност. Този нов модел интегрира различни институционални информационни системи, изискващи електронни подписи, онлайн проследяване, цифрови известия, автоматични плащания на обезщетения и цифрово архивиране на файлове, като по този начин елиминира използването на хартиени документи. Освен че опрости администрирането на процедурите и значително намали времето за обработка, новият модел подобри мониторинга и прозрачността на процеса, позволявайки цифрово проследяване на състоянието на заявленията на всеки етап от процеса. Това решение подобри координацията между институционалните отдели и затвърди непрекъснатостта на пенсионния процес чрез интегрирани цифрови работни процеси. Институционалната подкрепа, обучението на всички участващи страни и междуинституционалната координация са ключови фактори при изпълнението на тази инициатива.

Служба за заетост и социално развитие, Канада

Канадската служба за заетост и социално развитие (ESDC) опрости изискванията при подаването на заявления за обезщетения от Канадския пенсионен план (CPP) и Осигурителния план за старост (OAS), трансформирайки въведените по време на пандемията от COVID-19 временни мерки в постоянен модел на предоставяне на услуги, който е по-достъпен и по-интегриран. Новата схема запази многоканалния си подход, позволявайки подаването на заявления по електронен път и прилагането на документи чрез защитената платформа My Service Canada Account (MSCA). Системата проверява вътрешно правото на достъп, използвайки информация от различни държавни източници, като по този начин се избягва необходимостта лицата да предоставят данни, които властите вече притежават. Тази цялостна преработка съчетава административно опростяване, оперативна съвместимост и автоматизация, за да предложи по-проста и по-ефективна услуга, като същевременно запази механизмите за контрол и институционален интегритет.

Фонд за социално осигуряване, Панама

Панамският фонд за социално осигуряване (CSS) внедрил електронна система за дистрибуция и портал за търсене на лекарства, за да модернизира фармацевтичните грижи. Инициативата реорганизира целия процес (от медицинската рецепта до окончателното отпускане на лекарството) чрез електронна регистрация на рецептите, цифрово валидиране на самоличността на пациента и оперативна съвместимост между клиничните и инвентарните модули. Този нов модел позволява лекарствата да се събират от всяка аптека и тяхната

ЧУЖД ОПИТ

наличност да се проверява в реално време при търсене, което дава възможност на пациентите да намерят лекарствата си предварително и да избегнат ненужни разкарвания. Решението намалява времето за изчакване, ограничава броя на неизпълнените рецепти и подпомага вземането на решения. Тази схема подобри достъпа, непрекъснатостта на обслужването и оперативната ефективност на фармацевтичните грижи.

Източник: issa.int